

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXV

CELOVEC, PETEK, 18. JULIJ 1980

ŠTEV. 29 (1977)

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

Nerešena vprašanja

**vedno spet opozarjajo na potrebo,
da jih je treba reševati in rešiti**

Izvršni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem je na svoji seji v torek 15. julija 1980 obravnaval vrsto tekočih vprašanj in sprejel ustrezne sklepe.

Med drugim se je odbor bavil tudi z nedavnimi izjavami deželne glavarja Wagnerja, ki je pred socialističnimi funkcionarji ponovno ostro napadel vodstva koroških Slovencev. V tej zvezi je IO ZSO v posebni izjavi za tisk poudaril, da nosilci list volilnih skupin razumljivo lahko na svoj način poravnajo medsebojne račune, vendar pa se to — zlasti če gre za „prenizke udarce“, ne sme dogajati na hrbtu slovenske manjšine. Edino v tu- in inozemstvu priznано zastopstvo slovenske manjšine na Koroškem sta obe osrednji organizaciji — Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev, ki se že vse od podpisa državne pogodbe pogajata z zvezno vlado in je tudi sedaj v teku dialog o konkretnem izvajanju operativnega kolektarja, ki sta ga predali 7. 12. 1979. ZSO si prizadeva, da bi tudi na deželni ravni med osrednjima organizacijama in deželno vlado prišlo do konstruktivnih pogovorov o reševanju tistih problemov, za katere je pristojna dežela Koroška.

„Naša organizacija se je vedno zavzemala za trezno diskusijo brez emocij in je tudi za naprej mnenja, da prenikni udarci služijo le poslabšanju odnosov med večinskim in manjšinskim narodom na Koroškem,“ je rečeno v izjavi IO ZSO. „Zlasti pa smo mnenja, da volilne skupine, ki jim predvsem gre za glasove volivcev, ne morejo nastopati v imenu ene ali druge narodnostne skupine. Grožnje o prekinitvi stikov med vlado in obema osrednjima organizacijama in trditve, da bodo koroški Slovenci 10. oktober motili s spektakularnimi akcijami, pa odtom na Koroškem prav tako škodujejo kot psovanja in neumestni osebni napadi.“

S to izjavo je IO ZSO zavzel stališče k izvajanjem deželnega glavarja, ki je v javnosti napravil vtis, kakor da bi bilo na Koroškem — tudi v manjšinskem vprašanju — vse v najlepšem redu in miru, da pa slovensko vodstvo (ali vsaj del) tega miru ne želi. Slovincem je očital, da zaostrejuje namesto mirujo ter je zagrozil, da bodo s tistimi, ki menda nočejo miru, v bodoče ostreje ravnali kot v preteklosti.

— seveda „v okviru dovoljenih sredstev demokracije“.

Kako taka „sredstva demokracije“ lahko v praksi izgledajo, pa kaže ravno trditve deželnega glavarja, da je neko prireditel na celovski univerzi (mišljeno je predavanje predsednika ZSO dr. Francija Zwittra dne 24. 6. 1980 — op. ured.) „komunistični funkcionar in asistent univerze izbral za to, da je dal pobudo, naj bi 10. oktober in z njim povezane slavnosti motili s spektakularnimi akcijami“. Take trditve gotovo ne prispevajo k pomiritvi, marveč nasprotno le še podpihujejo medsebojno nezaupanje. Posebno hudo pa je, če niti ne odgovarjajo resnici: na omenjeni prireditvi namreč ni bilo govora o „spektakularnem motenju“ 10. oktobra, marveč nasprotno o možnostih, kako bi v diskusiji medsebojno tolmačili stališča in s tem prispevali k zmanjšanju nasprotij.

Deželni glavar se je torej opiral na netočne in neresnične informacije (kdo mu jih je dal in s kakšnim namenom?) ter je svojo grožnjo z zaostrenimi ukrepi naperil v napčno smer — proti ti-

stim, ki se zavzemajo za to, da bi 10. oktober končno osvobodili stare miselnosti o „zmagi v nemški noči“ in mu dali novo, sodobno vsebino, ki bi omogočila resnično srečanje na Koroškem v duhu sprave, medsebojnega zaupanja in enakopravnega sožitja. Ali ne bi bilo bolj pravilno in bolj potrebno, da bi se merodajni dejavniki v skrbi za nadaljnjo usodo dežele in njenih prebivalcev enkrat nekoliko resneje bavili s tistimi silami, katerim očitno res ni za pomiritev in zalo nadaljujejo svoje delo, ki je že vsa desetletja vedno služilo razpiranju narodnostne mržnje in hujšanju naroda proti narodu. Razvoj, ki se kaže v zvezi s pripravami na letošnji 10. oktober, bi moral biti vsekakor dovolj resno svarilo, da je treba pravočasno poskrbeti, da letos ne bi prišlo do ponovitve zloglasne ofenzive nemškega nacionalizma, kot smo jo doživeli pred desetimi leti.

Se posebej pa bi si morali biti na pristojnih mestih na jasnem o tem, da z zamlanjanjem nerešenih problemov in s prikazovanjem neke namišljene idile stvari nikakor ne bodo boljše. Znano je, da je na manjšinskem področju še mnogo nerešenih vprašanj — tega dejstva ne more spraviti iz sveta nobeno še tako trdovratno vztrajanje pri trditvah o boje izpolnjenem členu 7, kajti neurejena vprašanja že po svoji naravi vedno spet „bruhnejo“ na dan in pritegnejo pozornost nase tudi tedaj, kadar to komu morda ni po volji. Tudi najnovejša „napisna akcija“ v Podjuni je takšno opozorilo, pri čemer niti ni tako važno, kdo so „storilci“ in kaj jih je neposredno vodilo k tej aktivnosti: vsebinsko so njihova opozorila in njihove zahteve nedvomno izraz dejanskega položaja na Koroškem.

Ravno zaradi tega opozorila na nerešena vprašanja ne bi smela biti povod za kriminalizacijo narodnostnega boja, marveč bi jih morali na pristojnih mestih razumeti kot poziv, da je odprta vprašanja pač treba reševati in rešiti, in sicer v sodelovanju z neposredno prizadetimi, torej v enakopravnem dialogu med prizadeto manjšino in pristojno vlado. Pripravljenost za konstruktivno sodelovanje pri takem reševanju sta osrednji slovenski organizaciji kot edino legitimno predstavništvo koroških Slovencev že ponovno izjavili.

Praznik v Lipici

Lipica je minulo nedeljo stala v znamenju 400-letnice obstoja tamonje kobilarne, znane po reji konjev-lipicancev. Ob tej priložnosti so v nedeljo priredili veliko manifestacijo z bogatim kulturnim sporedom v stadionu Lipice. Višek sporeda je vsekakor bil prihod poštne kočije, ki je — kot pred 400 leti — z Dunaja, preko Maribora in Postojne s štirimi lipicanci po več sto prevoženih kilometrih srečno prispela na svoj cilj.

Praznik v Lipici pa je poleg nedeljske prireditve, katero je obiskalo blizu dvajset tisoč ljudi iz Slovenije, Italije in Avstrije, imel velik pomen za zблиževanje med narodi treh dežel, ki imajo skupne meje in ki jih združuje tudi preteklost. To je bilo prikazano tudi v kulturnem sporedu, saj so znani igralci in pevci izvajali spored takratne dobe, v kateri se je slovenski narod boril za svojo narodno identiteto.

Tako je prireditve v Lipici potekala v duhu Prešernove Zdravljice, zlasti se je to pokazalo v govorih predstavnikov družbeno političnih organizacij, ki so ob tej priložnosti naglašali veliki pomen sodelovanja med sosednjimi deželami in sicer v duhu medsebojnega spoštovanja in enakopravnosti.

Praznovanje 400-letnice Lipice pa bodo zaključili z mednarodnim jahalnim turnirjem, ki bo gotovo spet privabil številne ljubitelje tega športa. Da so prireditelji temu jubileju prispevali velik mednarodni pomen, tudi potrjuje, da so praznovanje povezali s 400-letnico PTT Slovenije ter izdajo posebnih poštних znamk in z raznimi razstavami. Za to priložnost so v Lipico povabili tudi dopisnike tujih informativnih agencij, akreditirane v SFRJ, ter javnih občil z Dunaja, Štajerske in Koroške.

Nova slovenska vlada

Včeraj je bil izvoljen v Ljubljani nov predsednik izvršnega sveta skupščine SR Slovenije. Njegov predhodnik dr. Anton Vratuša je odstopil, da bi tako omogočil najustreznejše kadrovske spremembe, ki so potrebne posebno v zvezi z uresničevanjem srednjeročnega družbenega plana in gospodarske stabilizacije. Za novega predsednika je bil izbran dosednji sekretar za notranje zadeve Janez Zemljarič.

Dr. Anton Vratuša je pred odstopom aktivno posegel v razpravo o zunanji politiki Socialistične republike Slovenije in mednarodnega sodelovanja Jugoslavije. Dotaknil se je krize v mednarodnih političnih in ekonomskih odnosih in ocenil, da negativni pojavi v svetovnem gospodarstvu izvirajo predvsem iz krize kapitalističnih proizvodnih odnosov, ki se kažejo v upadajoči stopnji gospodarske rasti, naraščajoči inflaciji in brezposelnosti. Nato je poudaril, da Jugoslavija ista zunanjepolitična načela uporablja v odnosih z vsemi državami brez izjeme in da je prepričan, da je v vzdušju vsestranskega sodelovanja in dobre volje mogoče reševati tudi odprta vprašanja.

V tej zvezi je opomnil tudi na odgovornost Slovenije glede uveljavitve manjšinskih pravic. Ugotovil je: „Narodne manjšine na tej in oni strani meje so v takih razmerah pomemben dejavnik za poglobljanje medsebojnega razumevanja in prijateljstva. Jugoslovanska in slovenska ustavna ureditev in vsakdanja politična praksa omogočata vsem narodnostim v naši državi svoboden razvoj in enakopravno udeleževanje skupaj z narodi Jugoslavije. Upravičeno torej pričakujemo, da bodo tudi naše narodnostne skupnosti v sosednjih državah imele možnost za svoboden razvoj svoje narodne identitete.“

Nato je poudaril posebno odgovornost Slovenije v okviru Jugoslavije, ki izvira iz geografske lege v skrajnem severozahodu države, pa tudi iz dejstva, da je tukaj stičišče mednarodnih poti, da sega tukaj Jadransko morje najgloblje v evropski kontinent itd.

Po odstopu se bo dr. Vratuša posvetil znanstveno raziskovalnemu delu in krepitvi sodelovanja s tujino na področju znanosti, kulture in tehnologije, posebno še z nevrščenimi in deželami v razvoju.

Vrhovec v Italiji Poudarjena važna vloga manjšin

V okviru rednih prijateljskih stikov med Jugoslavijo in Italijo je zvezni sekretar za zunanje zadeve Josip Vrhovec prejšnji teden za dva dni obiskal Rim. Josipa Vrhovca sta prvi dan sprejela zunanji minister Emilio Colombo in ministrski predsednik Cossiga. Drugi dan se je Vrhovec srečal z enotno delegacijo Slovencev v Italiji, ki mu je obrazložila prizadevanja za uzakonitev globalne zaščite. Jugoslovansko delegacijo pa je sprejel tudi predsednik italijanske republike Sandro Pertini.

Z zunanjim ministrom in ministrskim predsednikom je Josip Vrhovec obravnaval med drugim mednarodni položaj, kjer so ugotovili sličnost pogledov na skoraj vsa najpomembnejša vprašanja. V ospredju pa so stali dvostranski odnosi, pri katerih igra trgovina veliko vlogo. Ugotovili so, da so odnosi odlični, obe strani pa sta izrazili pripravljenost za še večje sodelovanje.

V pogovoru z zastopniki Slovencev iz tržaške, goriške in videmske pokrajine je Vrhovec izjavil, da je treba vprašanje zaščite slovenske narodne skupnosti reševati skupno z razvojem odnosov med Italijo in Jugoslavijo, skladno z demokratsko rastjo italijanske družbe in sporazumno z manjšino samo, ki vodi boj za doseg svojih pravic. Člani enotne delegacije so poudarili, da vprašanje manjšinskih pravic še ni urejeno na zakonski ravni. Ugotovili so, da je prišlo v zadnjih mesecih v komisijah, ki obravnavajo zakonski osnutek manjšinskih pravic, do delnega zastojanja. Pri tem so tudi izrazili bojazn, da skušajo oblasti manjšino uspraviti, saj v zadnjem času opa-

žajo, da v uradnih krogih neradi govorijo o manjšinskih vprašanjih, čeprav vsi načelno priznavajo nujnost zaščite manjšine, kakor je to načelno zapisano v osimskih sporazumih. Do težav pa prihaja, ko je ta načela treba prevesti v stvarnost.

Govorniki enotne delegacije so poudarili, da je bistvo zaščitnega zakona upoštevanje manjšine kot celote, brez razlik na pokrajino v kateri živi, in brez vsakršnega ugotavljanja številčnosti manjšine. Osimski dokument so ocenili kot važno oporo pri urejanju manjšinskega vprašanja, zaskrbljenost pa izrazili zaradi zavlačevanja pri reševanju.

Vrhovec je izjavil, da bi zastoj v reševanju teh vprašanj vplival na nadaljnje izboljšanje odnosov med Italijo in Jugoslavijo, zato bo treba najti možnosti, da se ti problemi rešijo.

V sklepnem poročilu o uradnih italijansko-jugoslovanskih pogovorih je rečeno, da sta obe strani posvetili veliko pozornost vprašanju slovenske narodne skupnosti v Italiji in italijanske v Jugoslaviji ter poudarili pozitivno vlogo narodnih skupnosti za utrjevanje prijateljskega sodelovanja in za razvoj dobrega sosedstva. Ponovno sta se obvezali, da v okviru svojih ustavnih ureditev ter ob sodelovanju s predstavniki manjšin sprejmeta učinkovite ukrepe za vsestranski razvoj manjšin. Obe strani sta podčrtali, „da to predstavlja pomemben doprinos medsebojnemu sodelovanju, poglobljanju medsebojnega zaupanja in utrjevanja prijateljstva med Jugoslavijo in Italijo.“

Napisna akcija

opozarja na nerešena vprašanja

V noči med ponedeljkom in točkom je prišlo v Podjuni spet do „napisne akcije“, ki očitno ima namen, da javnost in predvsem pristojne dejavnike opozori na nerešena vprašanja. Napisi na šolskih poslopih v Šmihelu, Dobri vasi in Globasnici namreč v obeh deželnih jezikih izpovedujejo, da člen 7 državne pogodbe še ni izpolnjen; zahtevajo resnično dvojezičnost in več demokracije; opozarjajo pa tudi na nevarnost, ki jo za razvoj v deželi predstavlja širjenje nacionalizma in neonacizma.

Izpoved tokratne akcije je torej izraz nezadovoljivih razmer na Koroškem leta 1980 in je v primerjavi s podobnimi akcijami minulih let zasnovana dosti širše: ne omejuje se zgolj na manjšinsko problematiko, marveč opozarja na vprašanje demokratizacije sploh.

Ob zaključku številke o „storilcih“ še ni bilo ničesar znanega.

PRED 60 LETI V TRSTU:

Požig Narodnega doma

je pomenil začetek uničevanja Slovencev in njihovega premoženja

V nedeljo je minilo točno 60 let od požiga slovenskega Narodnega doma v Trstu. Minilo je 60 let od zločinskega dejanja, s katerim so italijanski fašisti pravzaprav začeli svoj pohod proti Slovincem, kajti le dve leti pozneje so že prevzeli oblast v državi in takoj prešli k „legalnemu“ uničevanju slovenskega življa in njegovega premoženja. Sledila so leta brezprimernega nasilja nad Slovenci, ki je doseglo svoj višek med zadnjo vojno, ko so fašisti podobno kot nacisti pri nas na Koroškem „v imenu države in zakona“ uresničevali svoje zločinske načrte za uničenje vsega, kar je bilo slovensko.

Šestdesetletnice požiga Narodnega doma in uničenja nadaljnjih slovenskih ustanov v Trstu in drugih krajih Primorske so se Slovinci v Italiji spomnili na posebni komemoraciji, ki jo je priredila Slovenska skupnost v Trstu. Na prireditve je povabila vse Slovence, da se spomnijo tistega tragičnega dne, ko so fašistični zločinci 13. julija 1920 zažgali središče slovenskega kulturnega in družabnega življenja v Trstu. Udeležencem spominke prireditve, ki so se je udeležili vodilni predstavniki slovenskih organizacij, je spregovoril znani slovenski politični delavec dr. Joža Vilfan, ki se je rodil prav v poslopju leta 1920 požganega Narodnega doma. „Vsi tržaški Slovenci,“ je med drugim dejal dr. Vilfan, „smo bili ponosni na Narodni dom; bil nam je dokaz, kako je Trst tudi naš in kako je tudi naše središče.“ Svoja izvajanja pa je govornik po orisu poznejših dogodkov zaključil z ugotovitvijo: „Slovenci smo obstali in zopet imamo svoj Kulturni dom, imamo vrsto organizacij, razvija se slovensko življenje na vseh področjih. Tako je italijanski Trst zopet postavljen pred izbiro: ali se odpre kot mestno središče tudi za nas Slovence ali pa se hoče ponovno zapreti in zanikati naše pravice.“

Predvsem pa se je požiga slovenskega Narodnega doma v Trstu pred 60 leti spomnil slovenski tisk v Italiji. „Primorski dnevnik“ je v nedeljski številki objavil obširno dokumentacijo, ki prikazuje takratne razmere v Trstu in opisuje podrobnosti ter posledice fašističnega zločina. Predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze v Trstu Boris Race pa je prispeval uvodni članek pod naslovom „Dim se še ni polegel...“, v katerem pravi, da je bil požig tržaškega Narodnega doma „mejniki, krona protislovenske liberalno nacionalne politike in hkrati ognjeni krst tržaškega fašiz-

ma“. Race ugotavlja, da se je v Trstu že prej (torej v času, ko je bil Trst še avstrijski — op. ured.) dolga desetletja oblikovala protislovenska ideologija, ki je imea za cilj asimilacijo tržaških Slovencev. Zato po prihodu Italije v te kraje ni bilo treba niti nacionalizmu, niti fašizmu iskati novih poti, ni bilo treba iskati „sovražnika“ — „sovražnik je bil torej tu, so bili Slovenci, njihove ustanove in organizacije ter vidne priče njihove dejavnosti, to so bili narodni domovi, sedeži političnih, kulturnih, gospodarskih in telesnokulturnih organizacij“.

Ko govori o namenu in pomenu požiga Narodnega doma, Race meni, da je to dejanje pomenilo obglavljanje slovenskega narodnostnega gibanja v Trstu, izbrisanje naj-

vidnejšega znaka slovenske prisotnosti in dejavnosti v mestu samem in hkrati še opozorilo Slovincem, kaj jih čaka, če se bodo v tej sredini hoteli uveljaviti. „Cilj je bil v mnogočem dosežen. Temni dim, ki se je vil iz ožganih zidov, je tržaškim Slovincem in vsem Slovincem na Primorskem in Hrvaatom v Istri napovedoval še temnejšo bodočnost, ki je ni bilo treba dolgo čakati.“

Toda tudi po letih fašistične vladavine se temni dim ni polegel, poudarja predsednik SKGZ ter navaja, kako so dediči fašizma tudi po vojni nadaljevali s protislovensko gonjo in dejavnostjo. V tako zastrujenem ozračju so morali tržaški Slovenci več kot 10 let čakati na dovoljenje za ponovno ustanovitev slovenskega denarnega zavoda in skoraj 20 let na novi kulturni dom. Pa tudi danes le po kapljicah dosegajo majhen del tistega, kar upravičeno terjajo; še danes, 60 let po požigu Narodnega doma in 35 let po zmagi nad fašizmom se morajo boriti za bistvene nacionalne pravice.

„Dim iz Narodnega doma se še ni polegel,“ ugotavlja Boris Race. „Dviga se iz strupenega nasprotovanja dejanski zaščiti naše skupnosti, iz gonje proti tako imenovanemu bilingvizmu, iz laži, da hočemo Slovenci nadvladati nad Italijani, iz nasprotovanja gospodarskim delom osimskega sporazuma, iz težnje, da bi se uzakonila krivica, da bi Slovenci v mestu uživali manjše pravice kot Slovenci zgornje okolice Trsta, iz trditve, da je z zaščito Slovencev na Krasu vprašanje slovenskih pravic na Tržaškem urejeno.“

Tržaški Slovenci in vsi ostali Slovenci v Furlaniji-Juljski krajini bi morali končno razumeti, da je bil 13. julij 1920 zanje prelomnica, zaključuje predsednik SKGZ svoj članek in poziva merodajne sile, naj odprejo vrata demokratičnemu in razumevajočemu pristopu k reševanju narodnostnih problemov — kajti šele v takih razmerah bo omogočeno iskreno dogovarjanje in bodo uresničeni pogoji za vsestransko sožitje med obema narodnostnima skupinama; šele takrat se bo poleg dim...

Spet izpad protislovenskega šovinizma

Kamenica v Beneški Sloveniji, ki je postala znana po vsakoletnih srečanjih sosednjih narodov, je bila pred nedavnim tarča šovinističnih zlikovcev, ki jim očitno ne gre v račun mirno sožitje in prijateljstvo med narodi. Običajni „neznanci“ so se pod zaščito noči znosili nad spominsko skalo, ki so jo prireditelji srečanj postavili na kraju teh prireditev: ta „spomenik mednarodnega srečanja“ so premazali s sramotilnimi napisi, poleg tega pa uničili tudi pločevinasto barako, v kateri so prireditelji imeli spravljene potrebne rekvizite.

S svojim ponočnim „junakštvom“ so šovinistični zlikovci povzročili prirediteljem srečanja v Kamenici veliko škodo. Vendar pa bo srečanje kljub temu prirejeno tudi letos, in sicer 2. in 3. avgusta. Kakor v prejšnjih letih, bo sodelovala tudi skupina iz Koroške.

Jutri bo v Moskvi svečana otvoritev letošnjih 22. poletnih olimpijskih iger. Začela se bo največja športna prireditev leta, na kateri bodo sodelovali športniki iz vseh delov sveta, ki se bodo — tako je vsaj želeli — v duhu mirnega in prijateljskega vzdušja potegovali za najvišja športna odličja: za bronaste, srebrne in zlate olimpijske kolajne, ki veljajo za največji dosežek v svetu vrhunškega športa.

Žal pa letošnjo olimpiado močno bremenijo politični dogodki. Moskva je bila za prizorišče letošnjih olimpijskih iger izbrana zaradi velikega doprinosa Sovjetske zveze v mednarodnem športnem gibanju in ne zaradi političnih razlogov, je ob prihodu v Moskvo poudaril predsednik mednarodnega olimpijskega odbora Lord Killanin. S tem je odgovoril vsem tistim politikom, novinarjem in drugim oblikovalcem javnega mnenja, ki so se odločili, da letošnjo olimpiado spremenijo v umazano politično igro.

Pri tem jim igra kot povod sovjetska invazija v Afganistanu, ki je noben iskren pristaš demokracije in svobode ne zagovarja niti odobrava — toda kampanja, ki so jo sprožili na Zahodu in posebno v Združenih državah Amerike, prav tako zasluži najostrejšo zavrnitev in obsodbo. Kajti pod zastavo tiste Amerike, ki doma brezobzirno tepta človekove pravice (zlasti v primeru Črnece, Indijancev in drugih „manjvrednih“ ljudstev) in širom po svetu s kapitalom in orožjem širi in utrjuje svojo dominantno vlogo, se sedanjí „boj za svobodo in demokracijo“ sprevrača v naravnost ogabno farso. In že sam način, kako je Amerika izsiljevala svoje zaveznike in podložniške države za bojkot moskovske olimpiade, dovolj zgovorno kaže, koliko v teh krogih pomenijo načela svobode, neodvisnosti in nevmešavanja.

Zato je tudi povsem razumljivo, da je Ameri-

ka kljub grožnjam in pritisku le delno uspela s svojo kampanjo proti udeležbi na moskovski olimpiadi. V Moskvi bo namreč kljub temu sodelovalo 81 držav, to je komaj za 7 manj, kot jih je bilo leta 1976 udeleženi v Montrealu. Posebno značilno pa je, da se ameriškemu pritisku niso vdali najožji zavezniki Washingtona: iz Evrope bo v Moskvi sodelovalo 28 držav in samo 6 jih je udeležbo odpovedalo; to so Albanija, Liechtenstein, Monako, Norveška, Turčija in Zvezna republika Nemčija — torej za Washington naravnost porazna bilanca. Pa tudi v drugih delih

Olimpijske igre s političnim ozadjem

sveta bo „bojkot na ameriški ukaz“ vse prej kot prepričljivo, kajti mnoge države so se udeležbi odpovedale iz najrazličnejših drugih vzrokov, ne nazadnje tudi iz spoznanja, da so premalo pripravljeni na vrhunska tekmovanja.

Poskusi, da bi upravičeno politično obsodbo sovjetske intervencije v Afganistanu zlorabili za uničenje olimpijskih iger v Moskvi, torej niso uspeli. Razen nekaj izjem, ki pa v svetu športa brez dvoma veliko pomenijo, bodo pri olimpijskih igrah udeležene države iz vsega sveta in bodo sodelovali atleti mednarodnega slovesa. Čeprav bodo nekatere športne panoge bolj ali manj „prizadete“, bo olimpiada kot celota lahko uspešno potekala in privedla do novih vrhunskih dosežkov.

Vendar pa to še ne pomeni, da so se bojevniki za bojkot zadovoljili s svojim pičlim uspehom. Že pri svojem prihodu v Moskvo je moral predsednik mednarodnega olimpijskega odbora Killanin

javno priznati, da ga je pisanje „športnih“ dopisnikov razočaralo; zato jih je opomnil, da so tu zaradi športa, da pišejo o športu. Pisanje zabodnih novinarjev je namreč že nekaj časa vse prej kot „športno“: iz Moskve vedo zelo malo poročati o pripravah za olimpijske igre, toliko več pa o „drastičnih“ varnostnih ukrepih, o Moskvi kot „zaprtim mestu“ in podobno.

Kako enostransko je takšno zavajanje javnosti, bo moral priznati vsakdo, ki se bo spomnil tragedije na olimpijskih igrah v Münchenu, kjer je prišlo do krvavih terorističnih izgrediv v olimpijski vasi, ali pa neredov med olimpijado v Mehiki. Prireditelji poznejših olimpijskih iger so se iz tega naučili in poskrbeli za primerne varnostne ukrepe. Letošnja zimska olimpiada v Lake Placidu je bila v tem oziru posebno drastičen primer, vendar se zaradi tega nihče ni razburjal — morda samo zato, ker je bilo to v Ameriki in ne kje na Vzhodu?

V luči take pristranosti seveda tudi celotna gonja v zvezi z moskovsko olimpiado dobiva drugačno podobo. Tistim, ki najbolj glasno kričijo o človekovih pravicah, verjetno najmanj gre za usodo Afganistanu in tamkajšnjega prebivalstva; gre jim dosti več za politični kapital — saj se v Ameriki vendar pripravljajo na predsedniške volitve — in tega bi si radi kovali tudi za ceno olimpijskih iger, ki bi bile brez dvoma obsojene na smrt, če bi kampanja z bojkotom res uspela. Pobudniki te gonje so si gotovo že vnaprej bili povsem na jasnem, da z izsiljevanjem ne bodo dosegli ničesar, najmanj pa to, da bi Sovjetska zveza umaknila svoje čete iz Afganistana. Dosti bolj jim je šlo za nekaj drugega: olimpijske igre bodo prvič v zgodovini prirejene v eni izmed socialističnih držav, zato je treba nekaj „ukreniti“. Pri tem pa jim je bilo malo mar, da so s tem prizadeli ves mednarodni šport in „kaznovali“ predvsem tiste športnike, ki bodo morali ostati doma.

Manjšine v Avstriji

še niso enakopravne

Samohvalne trditve, kako širokogrudna in pravična da je Avstrija v odnosu do svojih manjšin, dnevna praksa vedno spet postavlja na laž in dosti bolj prepričljivo kot najlepše besede opozarja na dejstva, ki so vse prej kot dobro spričevalo avstrijski manjšinski politiki. Podrobnejše spoznavanje dejanskih razmer pa prispava k temu, da je tudi v avstrijski javnosti vedno več ljudi, ki kritično ocenjujejo toliko poudarjeno „širokogrudnost“ in nočejo več verjeti tistim, ki sebe in druge skušajo prepričevati, da je ureditev manjšinske problematike v Avstriji baje „vzorna“.

Dosti bolj realno stališče o sedanjí „vzorni“ ureditvi je zastopal tudi kabinetni direktor sekcijški šef Wilhelm Korab, ko je prejšnji teden v Železnem (Eisenstadt) predaval o manjšinskem vprašanju. Visoki avstrijski uradnik je namreč nedvoumno ugotovil, da manjšinska določila, ki jih Avstriji nalaga državna pogodba glede uradnega jezika in topografskih napisov, še nikakor niso izpolnjena. Manjšinske pravice koroškim Slovincem in gradiščanskim Hrvatoma v Avstriji še daleč niso zagotovljene v takšni meri kot južnim Tirolcem, je menil Korab, ki je hkrati poudaril, da v Avstriji dosti boljše ravnanje s političnimi manjšinami kot pa z etničnimi. To svojo trditev je podkrepil z ugotovitvijo, da za politične manjšine velja nekakšna spodnja meja 5%, medtem ko narodnostne manjšine (npr. gradiščanske Hrvate, pa tudi koroške Slovence) oz. njihove pravice priznavajo šele tedaj, če predstavljajo najmanj 25 odstotkov celotnega prebivalstva; pa tudi ta odstotek upoštevajo doslej le glede občin, medtem ko državna pogodba govori o sodnih in upravnih okrajih.

V svojem predavanju se je sekcijški šef Korab jasno izrekel tudi proti formalističnemu obravnavanju in reševanju manjšinskega vprašanja. Menil je, da je v določenih primerih potrebno v korist manjšine odstopiti od formalne enakosti, da se tako doseže dejanska enakost. S tem je jasno potrdil pravilnost stališča, ki smo ga koroški Slovenci že ponovno zastopali: da manjšini ne zadostujejo formalistične pravice na papirju, marveč mora biti zagotovljena njena dejanska in vsestranska enakopravnost. V tem smislu je Korab celo mnenja, da je manjšinam treba dati več kot formalno enakopravnost, treba jim je nuditi tudi določene privilegije.

Priprave na 10. oktober ne obetajo nič pozitivnega

Letošnja 60-letnica plebiscita že precej močno zaposluje javnost in predvsem kroge, ki se čutijo bolj ali manj poklicani, da prispevajo svoj delež k „dostojni“ proslavitvi tega „koroškega jubileja“. Pri tem je pojem dostojnosti seveda zelo širok in sega od zamisli tistih, ki bi proslavam vsaj na zunaj želeli obesiti etiketo neke strpnosti in spravljivosti, pa vse tja do predstav onih, ki menijo, da mora vse skupaj ostati „pri starem“ — torej po obliki in vsebini pač 10. oktober, kot smo ga vajeni iz njegove 60-letne zgodovine.

Ob dejstvu, da se eni kot drugi stopnjujejo v medsebojnem tekmovanju, kdo bo bolj „pristno koroški“,

se je bati, da letošnja obletnica plebiscita res ne bo prinesla ničesar novega. Osrednja proslava v Celovcu je po zamisli in po doslej objavljenih podrobnostih na las podobna tisti, s katero je nemški nacionalizem pred desetimi leti začel generalno ofenzivo proti Slovincem in njihovim pravicam. Prav tako pa bodo osnovni „liniji“ odgovarjale tudi številne okvirne prireditve, ki jih napovedujejo razne organizacije od Landsmannschafti preko Bildungswerka do Abwehrkämpferbunda.

V tem okviru bo „srečanje na Koroškem“ seveda izpadlo zelo enostransko; širšega, resničnega srečanja očitno tudi niso želeli. Le tako je mogoče razumeti osornost, s katero je deželna vlada in preko nje tristrankarska edinstvo zavrnila predloge in pobude Slovencev in s tem zagotovila, da bodo pri praznovanju ostali v „svojem krogu“. Povsem te usmeritvi pa odgovarja tudi zadržanje koroških zgodovinarjev, ki so razne malih izjem odklonili sodelovanje na mednarodnem simpoziju, kjer naj bi svoje trditve primerjali z izsledki drugih strokovnjakov — morda iz bojazni, da bi bil omajan „mit“, ki ga predstavljajo javnosti kot edino zveličavne.

Le še kot obrobna pikanterija izzveni pri vsem tem „dvoboju“ koroških poslancev v dunajskem parlamentu, ko je šlo za vprašanje, kako naj bi se izkazala Avstrija hvaležna tistim redkim danes še živim bojevnikom iz leta 1919/20, ki jim menda gre zasloga, da je Koroška ostala v mejah Avstrije. Enkratna „častna priznavalnina“ v višini 2000 šilingov iz državnih in 1000 šilingov iz deželnih sredstev je vredna ravni, na kateri so potekala demagoška prepirlanja med strankami, katera med njimi je bolj in katera manj „domovini zvesta“.

Nikogar, ki razmere vsaj za silo pozna, seveda nikakor ne preseneča, če v tej pristno koroški tekmi povsem pozabijo na svoje lastne obljube: na svečana zagotovila, ki jih je leta 1920 dala uradna Koroška slovenskim deželanom. Zato so med drugim zavrnili tudi predlog, da bi na letošnji proslavi prebrali izjavo deželnega zbora iz leta 1920 — dobro vedo, da bi potem javnost zvedela, kako je na Koroškem z izpolnjevanjem obljub in obveznosti.

Poletne kulturne prireditve tudi na Koroškem marsikaj nudijo

Čim je zaključena glavna gledališka sezona, večinoma v začetku julija meseca, ko zaprejo državna gledališča svoja vrata do jeseni, se začne večina igralcev in tudi tehničnega osebja velikih gledališč premikati v tako imenovano provinco: v kraje, kjer se odvijajo poletni festivali, večinoma za finančno mogočne turiste. Bodisi v Salzburgu, kjer „Slehnernik“ že desetletja večer za večerom umira; bodisi v Bayreuthu, kjer Wagnerjevi germanski junaki doživljajo svoje vsakoletno vstajenje; ali pa v Bregenzu, kjer poletje za poletjem iščejo denar in publiko za igre na jezeru. Cene za umetniške osebje in tehniko so tam posebno visoke, vstopnice prav tako — umetniško doživetje občinstva, namreč tistega, ki hoče dejansko uživati in ne zahaja tja samo zato, ker to velja za moderno in družbeno potrebno, pa ostane marsikdaj pod pričakovanjem.

Podobno — čeprav v manjšem obsegu — se dogaja tudi na Koroškem. Celovško gledališče svojih vrat že poletje sicer ni zaprlo — obratno, odprlo jih je na stečaj turistom, za katere je pripravilo posebno „operetno poletje“. Slabo vreme bo gotovo prispevalo svoje, da bo poletna gledališka sezona finančno pozitivno zaključena. Na sporedu so letos poleti najuspešnejši komadi lahke glasbe, in sicer musicala „Kralj in jaz“ ter „Nič nočka“ in opereti „Oporni glas“ ter „Vitez Blaubart“. Gotovo je zadnji komad, opereta iz „zlate dobe“ te umetniške zvrsti (skladatelj Jacques Offenbach) najbolj priporočljiv — tako po ostrim satiričnim vsebinam, ki hudo smeji gnili francoski absolutizem in takrat začenjajočo

se kič-glasbo, kot tudi po duhoviti in kratkočasni režiji. Večer ob tej opereti je gotovo glasbeno in humorja polno doživetje.

Medtem ko so torej pevci celovškega gledališča ostali Celovcu zvesti, so jo igralci mahnili v grad Porcia v Spitalu, kjer se letos že dvanajstič odvijajo komedijske igre, ki so — zlasti po zaslugi televizije — tudi izven Koroške postale pojem za ljubitelje gledališča. Režiser in duša tega festivala je intendant celovškega gledališča Herbert Wochinz, ki se pri izbiri špitalskih komedij izogiba vsakega tveganja — izbira komade, ki že sami po sebi privlačujejo publiko. Letos so na sporedu štiri igre: „Sluga dveh gospodov“ (Goldini), „Jepepe od gore“ (Holberg), „Finančnik“ (Lesage) in

„Strahopetec“ (Hafner). Čeprav so vse te komedije izredno duhovito-kritične in družbeno-satirične, Wochinz s svojo režijo skrbi, da ostane politično kritična vsebina večinoma v ozadju in se igre odvijajo na ravni bulvarskih komedij. S tem je uspeh gledališča na Koroškem pač najbolje zagotovljen: smeh ostaja brez ozadja in posledic — čeprav to gotovo ni v smislu avtorjev. Špitalske igre trajajo še do 30. avgusta, začetek predstav ob 20.30 uri.

Dolgoletno tradicijo poletnih iger imajo tudi Breže. Amaterski igralci izvajajo na samostanskem dvorišču še do 16. avgusta komedijo „Vdove“ bavarskega avtorja Ludwiga Thome ter „Meier Helmbrecht“ avstrijskega dramatika Fritza Hochwälderja. Žal po smrti prvega organizatorja breških iger Hannesa Sandlerja ta festival ne doseže več svoječasne kakovosti.

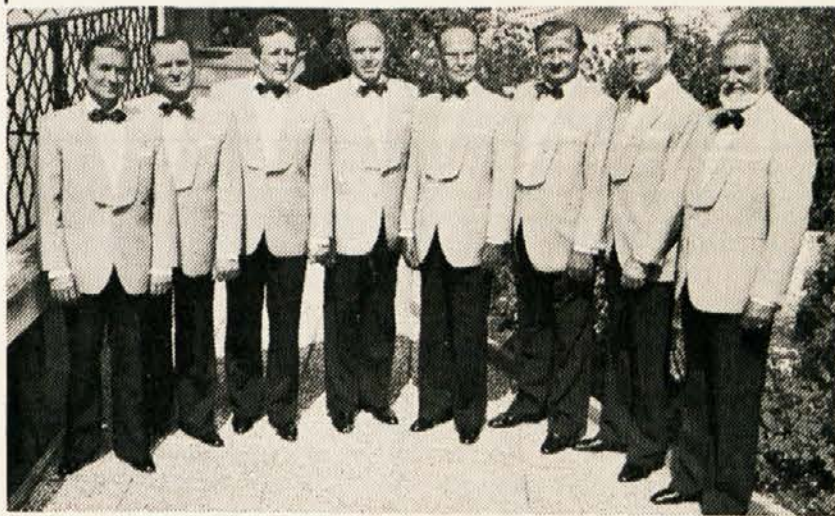
Tako po obsegu kakor tudi po mednarodni udeležbi največji umetniški festival na Koroškem pa je gotovo tako imenovano „Karantijsko poletje“, ki se odvíja v Osojah in okolici. Letošnje poletje je zasenčeno z nedavno smrtjo organizatorja tega festivala prof. Helmuta Wobischa. Paleta letošnjih prireditev je tako obsežna, da je ni mogoče v celoti opisati. Glavna teža sporeda je na klasični glasbi. Da omenimo le višje letošnje sezone: 3. 8. bo večer z znano pianistko Elizabeto Leonskajevo (izvajali bodo dela Šostakoviča, Prokofjeva in Čajkovskega); 8. 8. bo violinist Igor Ojstrach v kongresni dvorani v Beljaku izvajal skladbe Bacha, Haydna in Mozarta, Gheorge Zamfir pa bo ob spremljavi orgel na planflavti podal klasično glasbo; 20., 21. in 23. 8. bo na sporedu cerkvena opera Benjamina Brittena „Izgubljeni sin“; pravi višek za Koroško (in vso Avstrijo) pa bo 27. 8. nastop londonskega Symphony Orchestra pod vodstvom svetovno znanega dirigenta Claudijsa Abade s solistom Hermanom Preyem, ki sodi med najbolj znane današnje tenoriste.

Sicer pa bo v Osojah še toliko zanimivih prireditev, da je res za vsakega ljubitelja klasične glasbe priporočljivo, da si preskrbi spored letošnjega „Karantijskega poletja“ (dobi se v vsakem turističnem uradu) — kajti ni veliko takih festivalov na svetu, kot je prav ta v Osojah.

fra-ter

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA in KRAJEVNA PROSVETNA DRUŠTVA vabijo na

KONCERTE Ribniškega okteta

- v soboto 19. julija ob 20.30 uri v Železni Kapli v hotelu Obir. Prireditelj SPD Zarja.
- v nedeljo 20. julija ob 15. uri v kulturnem domu na Radišah. Prireditelj SPD Radiše.
- v nedeljo 20. julija 1980 ob 21. uri v Škofičah v gostilni pri Bürgerju. Prireditelj SPD Edinost v Škofičah.

Zaključen seminar slovenskega jezika v Ljubljani

Že šestnajstič je na filozofski fakulteti ljubljanske univerze z uspehom potekal seminar slovenskega jezika, literature in kulture. Zadnje nedeljo so se udeleženci iz 24 držav po zaključni prireditvi razšli. Letos se je zbralo nad 130 udeležencev, da bi na strokovnih predavanjih, posebnih tečajih in lektorskih vajah izpopolnili že pridobljeno znanje slovenskega jezika. Navzoči so bili udeleženci iz Avstrije, Amerike, Japonske, Italije, Poljske, Nemčije in številnih drugih držav. Obiskali so seminar na podlagi dvostranskih meddržavnih konvencij. Kot je izjavil letošnji predsednik pripravljalnega odbora slavist in jezikoslovec dr. Jože Toporišič, udeleženci seminarja včasih nimajo večjega zanimanja za slovenski jezik, da se pa mnogi ravno na seminarju navdušijo zanj.

Seminaristi so imeli možnost udeležiti se lektorskih ur za strokovnjake, jezikoslovce ali pa takšnih, ki so bile pripravljene za seminariste brez slavistične izobrazbe. Predavanja, ki so jih imeli predvsem univerzitetni profesorji, zastopniki založb in politični delavci, so v glavnem zajemala področja pomenoslovja, Kopitarjevega jezikoslovja in poglavja iz zgodovine slovenske lirike ter teme o slovenskih muzejih in galerijah, o rimski dobi na Slovenskem ipd.

Slovensko zgodovino in kulturo pa so spoznavali tudi z ogledom mesta Ljubljana in z izleti na Dolenjsko in Gorenjsko, z obiskom galerij in pri okroglih mizah. Za poglobitev znanja so predlagali udeleženci med drugim tudi vključitev radia in televizije. Kot pobuda za naslednje leto pa je prišla iz vrst seminaristov misel, da bi se ob začetku seminarja udeleženci testirali glede znanja slovenskega jezika in glede specifičnih interesov, tako da bi se kar od začetka uvedle skupine s skupnimi interesi in bi postal seminar tako še učinkovitejši.

Kot dodaten servis seminaristom so letos uredili v prostorih univerze posebno knjižno slavišči literaturo in s „knjižnim bonom“ v vrednosti 500 dinarjev še pospešili nakup knjig.

IVAN DOLENC

Slovenska kulturna publicistika v Kanadi

V zadnjem snopiču biltena (s številko 5-6) se je krog sodelavcev znatno razširil in se, med drugim, lahko pohvalil tudi s prvo objavo pesnika Zdravka Jelinčiča iz Toronta in z rubriko „Glas sosedov“, v kateri je znan ameriški Slovenec Frank Česen povezal kanadsko publikacijo s slovensko kulturno publicistiko v Clevelandu in Ameriki na splošno.

S svojo sedmo številko je postal „Dnevnik“ tiskani časopis majhnega tabloidnega formata. Kot prostovoljka se mu je pridružila rojakinja iz Toronta in prevzela pisanje o slovenskih društvih, upravo in tipkarsko delo za tiskarno. Razpisana je bila naročnina petih dolarjev na leto.

Nekako po novem letu 1978 je ostal urednik spet sam, časopis pa je septembra istega leta spremenil svoje ime: postal je „Slovene Diary/New Canadian“. Izhajal je vsega štiri leta in dosegel štirideset števk in nekaj manj zvezkov, ker so poletne izdaje nosile dvojno številko. Zadnjič je bil tiskan julija 1979. Kot tehnični urednik mi je, kot prostovoljec, priskočil na pomoč radijski in televizijski producent Miha Luzar iz Toronta; časopisu je ostal zvest do konca. „Dnevnik“ je bil od vsega začetka velik

uspeh, če se zagledamo v njegovo vsebino in njegovo popularnost med našimi ljudmi. Za slovensko kulturno publicistiko v Kanadi je verjetno opravil veliko delo, saj so ga pridno brali tudi tisti, ki ga iz nerazumljivih sebičnih ali pa morebiti nekulturnih razlogov niso naročali ali podpirali. Dokler je odhajal med rojake brezplačno, in to je trajalo dolge mesece, ga je bralo vsaj tri do štiri tisoč Slovencev. Plačanih naročnin je bilo v najboljši dobi samo štiri do pet sto, v tretjem in četrtem letniku, ko je prišel čas obnov, pa še manj. Stroške tiska naj bi od vsega začetka krila plačana reklama podjetnikov in pričakovana pomoč društev, ki so v začetni dobi imela časopis brezplačno na razpolago kot svoje glasilo za prireditve in podobne objave, vse to pa v zamejnosti za naročnike, ki bi jih naj pridobila v svojem krogu. Pričakovane in nadvse potrebne števila naročnikov spet ni bilo od nikoder, pri društvih pa se je začetna vna odhladila, pri nekaterih tudi s pomočjo od strani povsem ugasnila. Vseeno: slovenska društva v vsej zgodovini kanadskih priseljencev še niso imela nikjer toliko objav o svojem delovanju kot prav v „Dnevniku“.

Časopis se je obdržal v zadnjih dveh letih s komercialno reklamo (te oglase je prostovoljno zbirala radijska napovedovalka Sonja Luzar) in s podporo federalnih in ontarijskih agencij za multikulturizem. Ta državna podpora bi trajala še naprej, ker se je „Dnevnik“ krepko uveljavil pri vseh uradnih multikulturnih naslovih v Kanadi, a bi slej ko prej lahko samo delno krila stroške tiska in razpošiljanja.

V „Urednikovih zapiskih“ iz predzadnje številke sem povedal o vzrokih, ki so časopis ustavili, tudi sledeče:

„V Kanadi je po najnovejših preiskavah več kot 30.000 Slovencev. Upoštevajoč to številko, ki nikakor ni pretirana, je število rojakov okrog našega edinega neodvisnega kanadskega mesečnega časopisa porazno majhno... Za obstoj in redno izhajanje mesečnika „Slovene Diary“ je že od vsega začetka bilo potrebnih vsaj okrog tisoč plačanih naročnin (po deset dolarjev). S tem bi bili pokriti seveda samo najnujnejši stroški, kot so plačila za stavek, tiskarno in distribucijo. (Vse drugo delo je bilo vedno docela prostovoljno in je bilo povrh povezano še z velikimi dodatnimi osebnimi žrtvami, za katere urednik ali pa njegovi zvesti sodelavci nikoli niso pričakovali povračila). Omenjenemu številu naročnikov se nikakor nismo mogli niti zdaleka približati. V četrtem letu izhajanja ugotavljam, da bi morali nadaljevati v isti negotovosti iz meseca v mesec in čakati na bolj množično podporo

rojakov še nadaljnjih nekaj let. In še tu obstaja odprto vprašanje, ali bi to potrebno podporo za neodvisni slovenski kanadski tisk, ki se ne ukvarja s političnimi enodnevniki, kdaj dočakali? ... Ob vsem tem se lahko samo čudimo, da je naš časopis tako dolgo obstal. Ne bom omenjal še vseh drugih težav, ki jih je deležen, kot se zdi, samo slovenski tisk kulturne in izrazito kanadske vsebine, namenjen najširšemu krogu kanadskih priseljencev našega rodu, ki jim je kaj do tega, da bi si tukaj ohranili svoj kulturni obraz. Zaradi vsega tega, kar sem nakazal zgoraj prav na kratko, bo prav, če časopis letos preneha izhajati. Z iztekom sedanjih oglasov, plačanih naročnin in s koncem naše priljubljene povesti o Miklovi Zali bo tako izšla tudi zadnja številka našega časopisa. Vladni uradi so nam sicer še naprej pripravljeni pomagati v enaki meri kot v preteklem letu, vendar se bomo morali zadovoljiti tudi za to velikodušno pomoč, ko pa svojemu časopisu nismo mogli zbrati dovolj podpore iz lastnih sil, da bi izhajal še na dolga leta. Kje so pravi vzroki za to? O tem pa naj kar — post festum — spregovorijo glasnejši poznavalci naših tukajšnjih razmer. Mogoče se bomo iz njihovih komentarjev še kaj naučili.“¹³

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Kulturna večera v Žitari vasi in Šentprimozu

Slovensko prosvetno društvo „Trta“, ki ima dolgoletno tradicijo na področju kulturnih večerov, je kot po navadi spet navdušilo s svojim nastopom v okviru tokratnega „večera slovenske pesmi in folklorne“ v Žitari vasi. Prireditev je bila v nedeljo v polni Rutarjevi dvorani. Poleg domačinov je bilo izredno veliko tujih gostov, ki so prišli od blizu in daleč, da prisostvujejo prireditvi, ki so jo oblikovali Koroški slovenske narodnosti. Z velikim zadovoljstvom smo lahko ugotovili, da je društvo s svojim nastopom precej prispevalo k pojasnitvi situacije, da na južnem Koroškem prebiva tudi slovenski življenj, ki ima pestro in bogato kulturo.

Poleg obeh domačih skupin — otroške folklorne pod vodstvom gospe Kukavice in moškega pevskega zbora, ki ga vodi Jozef Starc, so nastopili tudi mešani in ženski zbor KPD iz Sel in Trio Korotan s pevci SPD „Danica“ iz Šentvida

in dovršenostjo prav tako Selani, za katere je značilno — mladi obrazi in ubrano petje, ki smo ga vajeni že od nekdaj. Bil je lep uspel večer, na katerega so prireditelji lahko ponosni. Publika je v obeh deželnih jezikih pozdravil predsed-

vlada za tovrstne prireditve, ki jih v glavnem obiskujejo letoviščarji. Za prijetno razpoloženje sta poskrbela mešani pevski zbor SPD „Danica“ in trio „Korotan“ s pevci. Tudi tu je imel povezovalac rutinirani povezovalac Stanko Wakounig. Vloga povezovalca je še posebno važna, saj je on tisti, ki tolmači smisel oziroma vsebino pesmi, ki so nam Slovencem pomembna kulturna hrana in ki jo naj tujci razumejo.

Na obeh prireditvah je bila slovenska kulturna dejavnost dostojno prikazana. No in tako so imeli tuji gostje priložnost seznaniti se s kulturnimi dobrinami slovenske narodne skupnosti, o kateri mnogi niti niso vedeli. Iz obeh primerov je jasno razvidno, kakšno važno vlogo igrajo naša prosvetna društva v prizadevanju, da bi tujce informirali o obstoju in kulturnem delovanju naše narodne skupnosti.

Za tesnejše gospodarsko sodelovanje

Med Avstrijsko-jugoslovanskim društvom na Koroškem in folklorno skupino „Sava“ iz Kranja obstaja že večletno sodelovanje. Pred nedavnim je preko 50 članov in prijateljev Avstrijsko-jugoslovanskega društva obiskalo kraj delovnega mesta zgoraj omenjene folklorne skupine — tovarno Sava v Kranju, po kateri ima ta skupina ime. Ob tej priložnosti so avstrijski gostje mogli zvedeti podrobnosti o tej tovarni, ki je znana po tem, da izdeluje gume za avtomobile in jih izvažajo po celem svetu.

Ustanovljena je bila leta 1920. Danes je v njej zaposlenih 4.500 delavcev in nameščencev. Poleg kranjske malične tovarne sta še tovarni v Beogradu in Nišu, tako da je skupno zaposlenih 7000 ljudi. V načrtu je tudi tovarna v Pljuju. Trenutno znaša dnevna proizvodnja 9.000 komadov gum. V preteklem letu so izvozili tega blaga v vrednosti 23 milijonov dolarjev.

Glede onečiščenja okolja z avtomobilskimi gumami so v tovarni povedali, da trenutno preiskujejo tehnologijo, potem katere bodo stare gume spet rentabilno predelali in s tem ubili kar dve muhi na en mah — zmanjšali odpadke in povečali rentabilnost proizvodnje. Trenutno v Jugoslaviji koristno predelajo samo 5 odstotkov starih gum.

Tajnik A-J društva Werner M. Pressl je kooperacijo med tovarnama „Sava“ in „Semperit-Werke“ vzel kot primer, kakšno naj bi bilo sodelovanje med različnimi industrijskimi panogami na obsejnem območju.

Po ogledu tovarne „Sava“ in znane cerkve v Crngrobu, so avstrijske goste pogostili. V popoldnevi srečanja je nastopil tudi oktet „Sava“, za nameček pa so še zaplesali. Bilo je prijetno srečanje, tako za goste kot za gostitelje in hkrati lep prispevek k še boljšemu medsebojnemu razumevanju.

OSREDNJA PISARNA V CELOVCU

deluje vsak dan od ponedeljka do petka, od 8. do 17. ure. Posebne uradne ure vsak četrtek od 9. do 12. ure pa so namenjene tistim, ki se želijo o raznih problemih pogovoriti s sekretarjem ZSO,

tov. Feliksom Wieserjem

OKRAJNA PISARNA PLIBERK

posluje vsak torek od 9. do 12. ure. V pisarni bodo:

22. 7. 1980
Franci Sadolšek
tajnik
Slovenske prosvetne zveze

Področni odbor Zveze koroških partizanov Pliberk in Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ Pliberk

v a b i t a n a

I. spominski pohod na Komelj - „po poteh Domnove čete“

ki bo v nedeljo 3. avgusta 1980.

Zbirališče je v Čirkovčah pri LOMBAR - KOLENIKU od 8. do 8.30 ure. Odhod bo ob 8.30 uri iz Čirkovč pri Pliberku (Schilterndorf bei Bleiburg) do spomenika na Komelju.

Na pohodu bomo obujali spomine na težke čase naše slavne osvobodilne borbe in se spominjali vseh tistih, ki so bili preganjani in ki so dali svoja življenja za našo svobodo.

Na ta spominski pohod vabimo vse, posebno pa še naš mladi rod, da se bo tako še bolj seznanil z našo slavno preteklostjo.

Prisrčno vabljeni!

ŠENTILJ OB DRAVI

SPD „Gorjanci“ iz Kotmare vasi navdušili

Preteklo soboto nas je mešani pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva „GORJANCI“ iz Kotmare vasi navdušil s pestrim repertoarjem ljudskih, predvsem pa narodnih pesmi, med katerimi so bile tudi priredbe domačega skladatelja in harmonizatorja Pavla Kernjaka, Jožka Lampichlerja iz Kotmare vasi in še raznih drugih avtorjev. Vsekakor je spored potrdil namen tega pevskega večera, ki je v prvi vrsti bil posvečen gostom-letoviščarjem, ki so na počitnicah v Šentilju in njegovi bližnji in daljnji okolici.

Udeleženci koncerta so dobili lep vpogled v bogato kulturno delo koroških Slovencev. Čeprav gostje besedila niso razumeli, so tem bolj uživali čustven opis pesmi, melodije. Povezovalno besedilo je v obeh deželnih jezikih podal Vinko Wieser. Treba je omeniti, da so se kotmirški pevci pod vodstvom dirigenta Stankota Wrulicha dobro pripravili za nastop in da trud, ki ga vlagajo v pevsko dejavnost, ni zaman, kajti rezultat so lepi sadovi, ki so bistvenega po-

mena in važni za nadaljen uspešen razvoj kotmirškega pevskega zbora. Predvsem razveseljivo je dejstvo, da se je zboru pridružil veliko število mladih pevcev, kar potrjuje precejšnje zanimanje mladine za kulturno udejstvovanje v občini Kotmara vas. Mešani pevski zbor SPD „Gorjanci“ ima prijetno nalogo gojiti slovensko pesem in jo širiti. V občini Kotmara vas je SPD „Gorjanci“ eden glavnih kulturnih nosilcev.

Program večera je še dopolnil in olepšal instrumentalni kvintet z mladimi pevci ter trio SPD „Gorjanci“, ki ga sestavljajo Magda in Jožko Pack ter Edith Tscherteu. Med pevci v zboru naj omenimo soliste — Jozija Packa, Vinka Wieserja in Petra Hribnika.

Prireditelja pevskega koncerta sta bila Katoliška prosveta v Šentilju in SPD „Gorjanci“ iz Kotmare vasi. Ob tej priliki izrekamo zahvalo domačemu župniku Lorencu Petričiču, ki je dal na razpolago dvorano. Kotmirčanom pa se prav tako iskreno zahvaljujemo za lepi kulturni užitek, ki smo ga bili deležni. Naša želja je, da bi se še večkrat srečali pri nas v Šentilju, saj so nam Kotmirčani s svojim nastopom zelo prirasli k srcu.

M. J.

Dr. Samonig Tone 50-letnik

Pred kratkim je naš živinozdravnik dr. Tone Samonig obhajal 50-letnico svojega življenja. Po rodu je doma iz Roža v Šentjakobu vendar si ga lastimo Gorjanci, saj je že dolgo let med nami v Škofičah. On ni priljubljen samo pri naših kmetih, katerim z uspehom zdravi živino, temveč tudi pri ostalem prebivalstvu, tako da se ob njegovem prazniku skupno veselimo tega dogodka.

V imenu slovenskih organizacij v Škofičah — Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“ — Posojilnice, Kmečke gospodarske zadruga in Enotne liste — mu je za njegov praznik iskreno čestital predsednik Slovenskega prosvetnega društva Herman Jäger z željo, da bi bil zdrav in srečen ter uspešen v svojem poklicu. Številnim čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Slovenskega vestnika.

Uspel kulturni večer v Slovenjem Plajberku

Lani je bilo med Slovenskim prosvetnim društvom „Vrtača“ v Slovenjem Plajberku in kulturniki iz tržiške občine sklenjeno tesno kulturno sodelovanje. Plod tega sodelovanja je bil vsekakor uspel kulturni večer v soboto 5. julija pri Sereinig v Podnu, kjer so poleg domačih prosvetašev nastopili tudi kulturniki iz sosednjega Tržiča.

V nabito polni dvorani je najprej nastopil domači mladinski tamburaški orkester, ki ga vodi Pavli Laussegger, nato pa mešani oktet „Vrtača“, pod vodstvom Mirka Lausseggerja. Obe skupini sta bili nagajeni z navdušenim aplavzom. Potem pa so prišli na vrsto gostje iz Tržiča. Oktet bratov Zupan je izvedel celovečerni spored slovenskih pesmi, ki je izval pri publiku navdušene ovacije. Že sestav te pevske skupine iz samih bratov je velika redkost, potem pa še tako ubrano petje, kar je seveda dalo temu nastopu še posebno pomembno poudarek. Tudi člana kulturne skupine Pobratenje, Nevenka Zupan in Miro Vrhovnik, sta prebrala nekaj hudomušnih pesmi pesnika (Tržičana) Vojteha Kurnika in nekaj narodnih, ki so nastale v slikoviti dolini Tržiške Bistrice. Za prijetno zabavo s

plesom pa je igral vokalno-instrumentalni ansambel Blekato.

V okviru kulturnega večera je predsednik IO kulturne skupnosti Miro Vrhovnik seznanil zbrano publiko z značilnostmi tržiške občine, katere kulturna dejavnost je dosegla poseben razmah po drugi svetovni vojni. V zadnjem času se Tržičani zelo prizadevajo, da bi vzpostavili čim več stikov z nekaterimi društvi v drugih jugoslovanskih republikah predvsem pa na Koroškem, kjer je slovenska beseda za ohranitev slovenstva še posebno pomembna. Sodelovanje na kulturnem področju mora postati most prijateljstva in dobrega sosedstva med Slovenci z obeh strani Karavank.

Predsednik SPD „Vrtača“ Janko Malle je ob tej priložnosti iskreno pozdravil tržiške kulturnike in se jim prisrčno zahvalil za lepi dar v obliki knjižne zbirke, ki pomeni nov prispevek k ohranitvi slovenske besede med našim ljudstvom.

Zaključno naj še z veseljem pove-mo, da je bilo na prireditvi izredno veliko letoviščarjev, ki so tako imeli priložnost seznaniti se s kulturnim življenjem Slovencev. Prireditev je bila dvojezična.

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu in Slovensko prosvetno društvo „Radiše“ na Radišah vabita na

KONCERT

znanega in priljubljenega

„Ribniškega okteta“

v nedeljo 20. julija 1980 ob 15. uri v Kulturnem domu na Radišah. Sonja Ban bo prebrala nekaj pesmi Andreja Kokota. Ribniški oktet pa bo ob tej priložnosti Andreju Kokotu v znak zahvale za njegovo 20-letno sodelovanje s člani tega vokalnega ansambla izročil spominsko darilo.

Ljubitelji narodne in umetne pesmi prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Vinko Poljanec“ v Škocijanu v P. vabi na

KULTURNI VEČER

v soboto 19. julija 1980 ob 20.30 uri v gostilni Picej Franc v Zg. Zamanjah.

Nastopajo: mešani oktet „Danica“ in moški zbor „Vinko Poljanec“ povezovala bo Helga Mlinar

Za ples bo igral ansambel „Rupar“ iz Slovenije

Slovenski Korošci v Moskvi in Leningradu

Prvi teden julija sta dve skupini Slovencev s Koroške obiskali Sovjetsko zvezo. Pod vodstvom profesorjev Antona Malleja in Štefana Pinterja se je vesela družba strpala v Celovcu na vlak, na Dunaju pa prestopila v vagone, katerih nismo zapustili več vse do Moskve: en dan in dve noči je trajala vožnja preko ČSSR in Poljske do glavnega mesta Rusije. Dobro založeni s hrano smo imenitno preostali pot ob smehu in prepevanju. S spanjem v vlaku je bila bolj slaba: obmejne policijske in carinske kontrole so precej bolj temeljite, kot smo jih navajeni mi. Izpolnjevati smo morali kar precej formularjev in ostrim očem poljskih carinikov ni ušla pomanjkljivost v polnem listu enega od udeležencev, za katero pa sam ni bil čisto nič kriv. Nič ni pomagalo, vrniti se je moral sam domov.

Moskva — cerkev Vasilija Blaženega na Rdečem trgu

Kmalu po tem, ko smo prešli sovjetsko državno mejo, so vagone zapeljali v ogromno halo, jim odmontirali kolesa, dvignili s hidravliko v višino in ni bilo dolgo, že smo se vozili s širšimi kolesi. Razmak med tračnicama je v SZ drugače normiran kot v ostali Evropi. V Moskvo smo prispeli sredi dopoldneva, potem pa je s pravo turistično naglico šlo naprej. Brž brž v hotel odvreči prtljago, brž na ogled mesta, hitro do Kremlja in hitro hitra na kosilo. Tu se je malce ustavilo. Nevajeni tamkajšnje hrane smo bili razočarani tudi nad dejstvom, da v 22-nadstropnem novem mladinskem hotelu nisi prišel do ene brezalkoholne pijače. Šampanjec in vodka v interesantnih mešanica, ki so pri marsikomu

zapustile malce zamegljen pogled...

Kdor ni videl Kremlja, ni videl Moskve. Strmeli smo nad umetninami prastare Moskve: imponantni zidovi z značilnimi zobčastimi nadzidki, prekrasni stolpi in stolpiči. Preko 400 let stara Bazilijeva katedrala na koncu Rdečega trga je ena najlepših stvaritev ruskega stavbeništva. Za zidovi Kremlja ima svoj sedež tudi vlada Sovjetske zveze. Kot povprečni turisti smo si ogledali, kar se je le dalo, na žalost seveda z bliskovito naglico. Svoje vtise smo lahko urejevali šele med vožnjo z avtobusom. Tako smo občudovali čebulaste kupole ruskih cerkva, hiteli do največjega topa v Evropi, ki v svojem obstoju ni izstrelil še piškave šibre ne, kaj šele krogle. Nedaleč v stran stoji

največji zvon sveta, kateremu tudi ni bilo dano, da bi se kdaj oglašil; tritonska „črepinja“ se je odlomila že pri vlivanju. Molče smo se pomikali skozi Leninov mavzolej, svetinjo sovjetskih državljanov, v kilometrsko dolgi procesiji. Z odprtimi usti smo zijali v osmerokotni Odrešenikov stolp, kjer visi zvonov kot na božičnem drevescu. Drveli smo skozi GUM, največjo trgovino Moskve, za katero bi potrebovali kar cel dan, če bi si jo hoteli doobra ogledati.

Moskovčani so silno ponosni na svoje osem milijonsko mesto. Čisto po pravici: tako čistega mesta pri nas zlepa ne najdeš. Če opaziš na tleh cigaretni ogorek, si lahko prepričan, da ga je odvrnil kakšen samopašen turist z zahoda.

Velika zanimivost je tudi moskovska podzemna železnica. Postaje, ki so dosegljive s premičnimi stopnicami, so arhitektonsko dovršene in kljub pet milijonski množici, ki se dnevno vozi z Metrojem, čiste. 170 km je dolga podzemna železniška mreža v Moskvi, izgrajujejo pa jo še naprej. Prav na hitro smo obiskali še razstavišče gospodarskih in tehničnih dosežkov Sovjetske zveze.

Po treh dneh Moskve smo se z vlakom odpeljali v Leningrad. To obmorsko mesto, ki je med drugo svetovno vojno prestalo strašno 900-dnevno blokado nemške voj-

Leningrad — pogled s Petrovega dvorca na alejo fontanov

ske, utrpelo nepopisne izgube in vendar ni klonilo, leži delno na otokih v delti reke Neve. Kmalu po njegovi ustanovitvi v začetku 18. stol. je že postalo glavno mesto Rusije in dobilo ime po svojem ustanovitelju carju Petru I. — Petrograd. Leta 1924, po Leninovi smrti, so ga preimenovali v Leningrad.

Za nas koroške turiste sta bila dva dneva v tem milijonskem mestu prav tako naporna kot dnevi v Moskvi. Tekali smo po sloviti Eremitaži, kjer je zbranih nešteto dragocenih umetnin, celo slik Leonarda, Tiziana, Rubensa, Renoirja in podobnih mojstrov ne manjka. Poklonili smo se ob spomeniku padlim med 2. svetovno vojno, obiskali križarko Auroro in se odpeljali do letne palače carja Petra I., kjer smo videli prekrasen park z vodnimi kaskadami, stotinami vodometov in pozlačenimi kipi. Vozili smo se po reki Nevi in doživeli Leningrajsko „belo noč“, ker sonce zaide šele okrog desetih zvečer.

Vtisov s tega potovanja je izredno veliko, gotovo ni nobenemu udeležencu potovanja žal, da je bil zraven. Marsikdo je na tistem sklenil — vse to si bom ogledal še kdaj!

Slovensko planinsko društvo Celovec vabi člane in prijatelje društva na

DELOVNO AKCIJO

v nedeljo 20. julija s pričetkom ob 9. uri pri planinski postojanki „Koči nad Arihovo pečjo“ na Bleščeči planini.

Sv. Hema pri Globasnici

Obetavne arheološke izkopanine

Že v začetku tega stoletja so se arheologi začeli zanimati za območje Svete Heme pri Globasnici in tam našli razne izkopanine pomembne zgodovinske vrednosti. Zадnja tri leta pa so se dela lotili sistematično in uspehi so bili tudi temu primerni.

Sveta Hema pri Globasnici se odkriva kot pomemben verski center praksiščanstva. Višek najdb je bil vsekakor mozaik (največji v Avstriji), katerega starost sega nazaj v 4. stoletje po našem štetju. Razni manjši mozaiki, ki so jih v teku izkopavanja odkrili, so restavrirali v stari ljudski šoli, ki danes igra vlogo muzeja. Tudi novo odkriti mozaik, ki predstavlja pod neke cerkve, bo našel svoj prostor v tem antičnem muzeju. Sploh je Sveta Hema kompleks cerkvenih poslopij, ki ga sestavljajo

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Šentvidu v Podjunu vabi na

KULTURNI VEČER

v petek 18. julija 1980 ob 20.30 uri v Kulturnem domu v Šentprimozu.

Nastopajo: tamburaški orkester SPD „Zvezda“ iz Hodiš, duo Polzer iz Šentprimozja in mešani zbor SPD „Danica“

škofijska cerkev, grobna kapelica in osmerokotna kapelica za krščenje. Poleg raznih mozaikov so v teku let našli še razne druge stvari kot na primer novce, iz katerih je bilo možno ugotoviti starost cerkvenih zgradb.

V zadnjih treh letih so prekopali 800 kvadratnih metrov sveta. Dela bodo seveda nadaljevali, ker si arheologi obetajo, da bo na območju Svete Heme še celo vrsto zgodovinskih presenečenj.

Zgoraj omenjeni cerkveni kompleks je bil, kot to trdijo arheologi, uničen v 6. stoletju. Menda so to storili Slovani oz. Slovenci. Še predno so Kristjani ustanovili to cerkveno območje, so tam prebivali in gospodarili Kelti.

Bodoča izkopavanja se koncentrirajo na vzhodno stran območja cerkvenih stavb, to pa zaradi tega, ker so tam našli neke ostanke zidov.

Društvo „Prijatelji Svete Heme“ računa, da bo potrebnih še 10 do 20 let, izkopavanja, zato so od lastnika omenjenega zemljišča Gradischniga vzeli v najem za 50 let to zemljišče in plačali za najemnino 300.000 šilingov. Kot povsod igra tudi v tem primeru denar pomembno vlogo. Za uspešno nadaljevanje je seveda potrebna večja pomoč od strani oblasti. Tu bo morala glavno breme nositi dežela.

Skupina naših izletnikov pred moskovskim hotelom Ukraina

Valentin Polanšek

40

BRATOVSKA JESEN

I. del

V skupini je neopaženo zalezovala tudi večja gestapovska zver. Dobila je v zadnjem času kaj neverjetne reči na nos: Vse kaže, da prihajajo iz neposredne bližine velikovške „kreisleitung“ zveze v Črno in naprej k banditom. Čas še ni dozorel, da bi skrivnostni pojav preverili. Gestapovski instinkt pa mobilizira v takem primeru podzavestne energije, ki razvijajo satansko sposobnost za vohlanje in ugotovitve še tako neznatnih pojavov.

Gestapovska zver čaka na Ladislafa. Tudi njemu ne zaupa do skrajnosti Himmlerjev slepo vdani lakaj.

„Nabiravka gob prinaša kaj zanimive ‚gobe‘. Pa ste sami preverili, da bo držalo, kar trdi? Kaj se pravi bataljon banditov? Mar ne mislite na naš nemški bataljon? Sploh veste, koliko je v bataljonu moštva?“

Ladislaf je takoj na mestu in ga zabije s podatki, ki si jih je nabral po južnoštajerskih in inozemskih nacističnih šolah. Koliko moštva šteje nemška enota „bataljon“ v miru z dodatkom: „Na vzhodni fronti pa so zdecimirani nemški bataljoni, ki tudi niso kaj številnejši po moštvu kot tukajšnji banditski.“

Gestapovska zver pa je vsekala glasno:

„In vi verjamete babi, ki je sama našela vrag vedi koliko sto in sto banditov na Komeljsko?“

„Podatke imamo iz raznih virov. Najbolj zanesljivo je sporočilo landvahovca Srebernigga, čigar žena je sama videla štab banditskega bataljona.“

Gestapovska zver ne verjame pretiranim vestem.

Susi-Pavla je prenočila pri znanki na Komeljsko in se zarana spravila v dolino proti mestecu. V vsaki roki je nesla zvrhano malho sočnih češpelj. Sadeži niso bili samo preteveza za morebitno patruljo, ampak se je tudi prav otročje veselila, da jih bo z domačimi po več dni uživala v obliki češpljevih cmokov.

Zazrla se je v daljavo. Jutro je bilo čudovito, oblaznjeno z oktobrskim pastelom. Kaj čuda, da se je ljubezni in življenjske sreče žejna ter lačna Susi zasanjala v bodočnost.

Prav tako je, da spodaj v dolini stoji hiša, v njej pa stanuje moj mož. Podoben je Domnu. Ali pa je kar Domen sam. Odšel je na delo. Malo je bil že v skrbeh, ker me ni bilo sinoči domov, ko sem šla po češplje na Komeljsko k sorodnikom. Mojo mamino imava v družini. Seveda, ona pazi na otroke. Koliko otrok pa imam? Ne samo enega. Dva najmanj. Deklico in fantka. Hčerka je Domnu podobna, sinek pa meni. Ali pa obratno. Z mamino bova za večerjo pripravili celo goro dobrih češpljevih cmokov. Kako jih bo moj mož jedel!

„Halt, stehenbleiben!“

Susi-Pavlo je osorno vrglo s slepečega oblaka sanj. Znajde se pred mrko steno uniformirancev.

Nekdo se je že zadril:

„Legitimacija! kdo ste?“

Počasi se izluči iz brezimne gmote neprijetnih obrazov tam ob strani Lekšejev nos, žagarja iz okolice! Pa še pečar Kolar se pojavi. Ali ni to tam mestni mesar Moschjagg?

Prepoznajo se. Dekle so gotovo večkrat srečavali. Zdaj jim je bilo sicer skoraj malce nerodno, ko v tako lepem jutru pohajkujejo tu okoli, namesto da bi opravljali doma bolj koristen posel.

V sredino mrke stene uniformirancev se pridrevi pliberški priseljenec Gräuel:

„Razen češpljev niste kaj drugega videli gori na Komeljsko?“

Od zadaj je nekdo siknil:

„So ti banditi pomagali češplje nabirati?“

Susi jim je takoj pokazala, da ni bila lena pri jeziku. Nekaterim je še ponudila sadeže, pa jih je že pretentala. Samo vprašali so še dvakrat:

„Pa niste kaj čuli, da se zbira večja skupina banditov gori?“

Susi je zanikala in šla naprej. Z vsakim korakom pa se je večala skrb zaradi tega, ker ni bila prepričana, da bo njena pošta šla pravočasno naprej in v Domnove roke...

Ko se je Susi bližala mestu, se je domačiji Repetz od gozdne strani prilisjal Jassnigg. Bil je svoje vrste človek. Zdaj je bil večkrat pri tej hiši. V gospodinjstvo se je zatelebnil. Dedca pa je spretno pregovoril, da je vnet landvahovec.

Tudi tokrat je prišel, da grsta z Repetzem v dinst ali bolje rečeno — pri čemer se je zoprež vselej bedasto režal — auf banditenjagd.

Repetzka je bila vsa na višku, ko je stala pred lokavim mladim človekom, ki je bil tujec vragvedi od kod, najbrž nekdaj iz juga, kajti delal je vtis, da razume slovensko, pa je znal hribovske naivneže navijati okoli prstov. Tako tudi Repetzko. Ali pa je skotil v svoji zanikarnosti tudi pohlep večjega formata: Vlačil bom dedca v bandenein-

Zakaj nas boli glava?

Glavobol je vsakdanja tegoba, ki jo nekateri preganjajo s kavo, drugi s počitkom in hladnimi obkladki, tretji pa s tableto. Le redko se vprašamo, zakaj nas je začela boleti glava, čeprav pa je zelo pomembno, da doženemo vzrok glavobola. Le tako bomo namreč lahko premagali bolečino in se izognili trpljenju. Glavobol je lahko posledica organskega obolenja, lahko se pojavi zaradi strahu, lahko pa je tudi dobrodošel izgovor, ki pomaga, da se izognemo neprijetnostim.

Kdo bi vedel, koliko ljudi daje glavobol — če samo pomislimo, koliko različnih praškov in tablet proti glavobolu prodajo dan za dnem v lekarnah, nam mora biti jasno, da je ta tegoba zelo razširjena. Glavobol ni smrtno nevaren kot, na primer, zvišan krvni pritisk. Prizadetemu pa vzame voljo do življenja, onesposobi ga za delo in celo za počitek.

Pogosto je glavobol le prehodna tegoba: loti se nas, ker smo preutrujeni, ker smo ponočevali, ker se spreminja vreme, ali zato, ker smo se razburili in si naložili preveč skrbi. Kadar je glavobol te vrste, ga preženemo z nekajurnim počitkom, ali s kavo in z aspirinom.

KADAR JE GLAVOBOL OPOZORILO

Drugače je, kadar trpimo za pogostimi napadi glavobola. Bodisi da se glavobol ponavlja v presledkih ali pa traja brez prestanka dalj časa, prizadeti človek se ne more zbrati k delu, nobena stvar ga ne veseli. Skoraj nikoli se ne počuti dobro, sčasoma se začne umikati družbi in se zapirati vase. Ker je nenehno slabe volje, se ga tudi okolica izogiba. Ljudje vedo, zakaj je slabe volje in nerazpoložen, vendar mu ne morejo in ne znajo pomagati, zato se mu raje umaknejo.

Dolgotrajen glavobol je pogosto posledica telesnega obolenja. Lahko ga povzročijo spremembe in izrastline na vratnih vretencih v hrbtenici, lahko tudi možganski tumor, najpogostejše pa so krive boleznijo oči, ušes, zobna in čeljustna obolenja.

Glavobol je v takšnem primeru svarilno

rojstvom bratca ali sestrice že sam hranil, bil čist in neodvisen, se po rojstvu dojenčka prav lahko zgodi, da bo marsikaj „pozabil.“ Treba ga bo hraniti, tako kot hranite dojenčka, preoblačiti tako kot dojenčka. Storitve to brez veliko govorjenja. Če se boste jezili in mu očitali, da je otročji, bo le še bolj „pozabil“ vse, kar je prej že znal. Treba je namreč vedeti, da tega ne počenja nalašč. Prav zares je na vse pozabil zaradi pritiska, da bi se privadil novemu družinskemu članu.

Nikar ne bodite nepotrpežljivi. Za odraščanje je potrebno veliko časa. Vredno je naučiti otroka, da zna živeti z ljubosumjem. In vedeli boste, da mu je uspelo, ko se bo nekega dne zgodilo nekaj čudovitega: prvorojenec, že malo večji, in dojenček, že tudi sam kraljkohlačnik, bosta skovala prvo skupno zaroto proti vam.

znamenje, ki ga ne smemo prezreti. Vsakdo, kogar dalj časa boli glava, bi moral po navsot k zdravniku. Le zdravnik mu bo lahko povedal, kaj mu povzroča neznosne in nenehne bolečine.

Glavobol lahko nastopi tudi zaradi duševnih vzrokov. V tem primeru splošni zdravnik ne bo mogel ugotoviti izvora bolečine. Potrebna bo pomoč specialista, h kateremu pa nas bo z napotnico poslal splošni zdravnik.

Človek, ki ga pogosto muči glavobol, pa zdravniške preiskave niso pokazale vzroka bolečin, se mora zamisliti nad svojim življenjem. Poskusi naj dognati, kaj ni v redu, kaj lahko pri njem sproži glavobol.

Vprašanja, ki so nam pri tem ugotavljanju v pomoč:

— Kdaj se pojavlja glavobol?

— Se pogosto najdem v položaju, za katerega se mi zdi, da mu nisem kos?

— Se bojim, da bom pri delu pokazal premalo zmožnosti? Da bom doživel neuspeh pri delu?

Ali pa:

— Živim v zvezi, zaradi katere — nemara tudi podzavestno — trpim in v kateri ne najdem več nobenega upanja za izboljšanje?

— Se stežka prilagajam nenadnim spremembam?

— Se silovito bojim, da ne bom izpolnil pričakovanj, da bom razkril svojo nemoč? Vprašamo se tudi:

— Ali sem preveč vesten in se preveč

oklepam dolžnosti? Si zaradi te vestnosti ne dovolim nobene napake, nobene slabosti?

— Mogoče pa ne znam govoriti o sebi in o svojih čustvih?

Če odgovorimo na večino teh vprašanj pritrilno, potem nam ni treba več iskati vzroka glavobola. Živimo v nenehnem strahu in napetosti.

Vprašati se moramo poleg tega še nekaj: — Česa si zaradi svojega nenehnega glavobola ne morem več privoščiti, česa ne morem več doživeti in delati?

Vedeti je namreč treba, da so lahko bolečine v glavi tudi dobrodošel izgovor, beg pred resničnostjo in dolžnostmi. Človek, ki ni kos življenju, življenjskim težavam, si bo nemara omislil glavobol, da bi se izognil porazu. Lahko bo, na primer, rekel: „Danes, žal, ne morem priti, spet me boli glava.“ In glava ga tudi zares boli, le da je glavobol nastal kot posledica notranje stiske, strahu pred preizkušnjo.

KAKO PREŽENEMO GLAVOBOL?

Kot smo že zapisali, glavobol lahko preženemo na več načinov. Najobičajnejša sta počitek in tableta, zdravniki pa zdravijo trdovratnejše glavobole tudi z akupunkturo, joga, priporočajo meditacije in razne diete. Te metode bodo zalegle, če ne gre za glavobol duševnega izvora.

Telo in duša sta povezana bolj, kot si mislimo. Kadar nas mučijo težave, nas boli glava. Pri tovrstnem glavobolu pomaga, na primer, avtogeni trening. O njem se lahko poučimo iz knjig in priročnikov: zdravniki so prepričani, da je to najboljša metoda za zdravljenje in sproščanje, kadar trpi bolnik za boleznijo duševnega izvora.

Ali ste prijatelj zelene solate?

S PRIPRAVO SOLATE RES NI MNOGO DELA, TODA ČE HOČEMO, DA BO TAKO OKUSNA, KAKOR JE TREBA, JO MORAMO NAREDITI ZELO SKRBNO.

● Posamezne solatne liste pustimo cele ali jih samo razpolovimo. Med njimi naj ne manjka zelenih, saj vsebujejo le-ti največ vitaminov. Solato operemo pod tekočo vodo, jo nato odcedimo na cedilu ali pa narahlo osušimo v čisti krpi ter predenemo v pripravljeno skledo. Sladokusci vedo tudi, da najbolj tekne solata, pripravljena v leseni skledi, katere notranje stene so nadrgnjene s česnom.

● Marsikatera gospodinja ne ve, da je treba na solato najprej viliti olja in jo pustiti nekaj časa „vleči“, kakor pravimo. Tako se bo temeljito prepojila z maščobo in dobila plemenitejši okus. Čez nekaj časa dodamo kisa, soli, popra in zdrobljenega česna.

Solatna bo okusnejša, če namesto kila uporabimo limonin sok. Začinimo jo lahko še z rdečo papriko, s seseklanim drobnjakom, koprom (dill), peteršiljem, meto ali sesekljano krebzuljico. Uporabimo lahko samo eno od teh zelišč ali mešanico vseh.

● Da jo je treba pripraviti tik pred serviranjem, menda ni treba posebej omenjati. Ponekod v hotelih jo pripravljajo šele na mizi pred gosti, le-tim pa je celo dovoljeno jesti solato s prsti.

VAŽNO PRAVILO: TEKOČINE V SOLATI NAJ BO LE TOLIKO, DA OSTANE VSA NA LISTIH. NA DNU POSODE NAJ NE BO NITI KAPLJICE.

● Dobra je tudi solata, prelita s kislo smetano ali s polovico smetane in polovico jogurta, kar je cenejše. V tem primeru zmešamo česen, zelišča, kolikor nam prija, sol, olje, kis in poper v smetano, le-to prelijemo prek solate. Olje pri tako pripravljene solati ni nujno potrebno, vendar ni odveč; vsekakor ga uporabimo v manjših količinah. Tudi česen lahko pa okusu izpustimo.

sace, naj ga počijo. Pa bo pot do nje prosta. Saj je v redu baba!

Repetzka je bila od zadnjega večera, ko se je nehoti znašla pri Rjavku, kjer je pomagala sadje pobirati, z Domnovimi. Mazerja, si je mislila, so to fantje! Nekje ji je laskalo, da jo je Domen celo nagovoril. Prijazen je bil z njo. Kar je povedal, je bilo že politika (po njenem ozkem nemčurškem mnenju), a ne vse. Nekaj reči je dejal, ki so ji bile všeč. Da mora biti mir na svetu, da naj vsi ljudje v svobodi in sreči živijo!

Jassnigg je bil danes navsezgodaj že tudi pri Leskovniku, kamor hodi Antonko tolažiti. Za ponoči mu je bila dobra! Se je izmikal pred samim seboj.

Repetzka je malce preveč navdušeno govorila vpricho svojega moža o partizanskem srečanju. To mu je bilo dovolj! Takoj je letel javit.

Jassnigg je ušcipnil v babjo zadnjico. Ko že vse tako teče ko po olju, naj bi...

Tisto jutro je bil tudi komandir kurirske postaje TV 32 zarana pokonci. Slabo je spal, kolikor je spal. V glavnem je lebežval med polbdenjem in polspanjem. Mučno stanje. Nemirno premetavanje utesnjene telesa na trdem ležišču.

Skoraj vsako uro je vstal in se scijazil k dežurnemu v kašto. Vse je bilo v redu. Noč je bila čudovita. Katera oktobrska noč ni? Četudi brnijo v presledkih izvidniška letala skozi ozračje. Tudi letala so človekovo delo, iznajdba človekovega duha. Žal, da v zdajšnjem primeru letala nosijo smrt s sabo! Četudi v letalih sedijo samo ljudje. Ljudje kot ti in jaz, ki imajo doma svoje, ljudje, ki bi raje bili doma in delali in skrbeli za družino... ali pa se z letali vozil po svetu in obiskoval ljudi... Ali bo

kaj takega res kdaj na svetu? Da bo mir? Mir bo že. Ampak kako dolgo? Ali se bodo sporazumeli tisti veliki, ki svetu vladajo? To mi je sploh nerazumljivo, kako je mogoče, da Rusi kot komunisti in Američani kot kapitalisti morejo skupaj biti? Bosta morda samo tako dolgo, dokler ne uženeta Hitlerja...

Ko se je izza pohorske strani prikotalilo rdeče jesensko sonce, je Domen vendarle zadremuckal, da so ga ostali prebudili, četudi so se namerno rahlo kretali v tesnem prostoru.

„Lep dan se obeta!“ Kapelški Johi je bil spočit in je potegoval svoj leporasli mladostni život.

„Da bi le lepo minul!“ Domnov glas je bil odsoten.

Kamor se je Domen podal, povsod se je zamotaval v nove negotovosti: Nisem sposoben za tako nalogo. Povedal sem že komisariju, da nimam vpogleda, kod so kurirji, v koliko so meni podrejeni, če se zadržujejo na TV 32. Po mojem se zanašamo samo na naključje. Vsak korak mu je bil očiitek: Nekaj ukreni, da se ne bo nahajalo tako število kurirjev na enem mestu. In na takem terenu! Od vsake strani lahko pričakuješ presenečenje.

Razporedil je krog poslopja več straž. Negotovost je odjenjala. Na varnem mestu se je potapljajal ponovno v letošnje pretresljive dogodke v kapelških doleh...

12 Vrh Osenčnikovega ograda je zapovedal Domen:

„Treba se bo malo založiti. Pot je dolga in nič se ne bova oglašala pri hišah, ki jih tako vedno nadlegujemo. Danes poskusimo pri Osenčniku. Prvič.“

Tega ni povedal, da so hišo šteli za neopredeljeno. Črnjuna je poslal naprej. Vedno se je dobro izkazal v predhodnici. Imel je lovski nos, da niso zlepa zabredli v švabsko zasedo.

Prešerno je zavzdihnil Pavel, ko se je zleknil v mlado travo:

„Kaj rečeš, ali bodo Angloameričani začeli z novo fronto na zapadu? Po mojem bo to vsak čas. Napredovanje sovjetskih armad jih sili k temu. Drugače bodo Rusi sneli vso Nemčijo...“

Domen je dodal:

„Moj oče prerokuje, da bo hudič, če se bo vojna na jesen končala. Stradovija bo! Tako kot osemnajstega leta!“

Sedela sta v mladi vigradni travi. Šlo je na pozno popoldne. Nad Košuto levo ob Obirju je izžarevala barvita zarja. Od Sončarjevega soseda je bila videti vedno lepa zarja. Tako je poznal že izza otroških nog.

Pavel je priskočil z novo mislijo:

„Si že kdaj o tem premišljeval, zakaj se je Cerkev vtikala v znanstvene reči? Če je Zemlja kroglja, je tako. Zakaj bi se zaradi tega razhudoval? Bral sem, da je Cerkev prisilila učenjaka Galileja, naj svojo trditev o kroženju Zemlje prekliče.“

Taki pogovori so bili za Domna bolj španska vas. Nerodno mu je bilo, da ravno njemu vedno kaj zamotnega pripoveduje Pavel, ki je bil kaj bistre glave. Za vsako reč se je zanimal, povsod je vrtal in stikal in iskal. Sam je dejal, da je treba najti resnico. Ali vsaj priti v njeno bližino. Vsaj pot najti, pot, ki popelje do resnice. Četudi je pot še dolga, samo da je smer pravilna. To je po Pavlovem že veliko.

„Pa si kdaj o svojem svetem Pavlu že premišljeval?“ se je hotel pošaliti Domen. Za ogovorjenega pa niti ne. Tako je izgledalo.

„Brez njega bi krščanstvo šlo po gobe!“

(Dalje prihodnjič)

Šolstvo in izobrazba

glavna tema kulturne revije „Die Brücke“

Začetek julija je izšla 11. številka kulturne revije „Die Brücke“, ki jo izdaja kulturni referat koroške deželne vlade. Glavni del te ekskluzivne kulturne revije je posvečen vprašanju šolstva in izobrazbe na Koroškem. Ta številka revije je predzadnja v obstoječi obliki, saj se bo po zamisli pristojnih ljudi v deželni vladi revija od naslednjega leta naprej morala posvetiti bolj aktualnemu kulturnemu dogajanju v deželi. Ali bo revija s to spremembo kaj pridobila, bo pokazala šele prihodnost. Vsekakor ob dosedanjih revijah lahko trdimo, da je v primerjavi z drugimi uradnimi publikacijami Koroške še najbolj upoštevala koroško stvarnost, saj je urednica dr. Miriam Reggam-Lindquist pri vsaki številki vabila k sodelovanju tudi koroške Slovence. Zanimivo pa bo tudi, kdo bo njen naslednik in ali bo pri spremljanju aktualnega kulturnega dogajanja na Koroškem upošteval tudi bogato kulturno prosvetno dejavnost koroških Slovencev, posebno še, ker je deželni glavar Wagner izjavil, da se bo morala revija baviti z „background-poročanjem“ (poročanje o okoliščinah, o ozadju itd.).

O širnem pomenu pojma šolstva in izobrazbe pišejo v reviji profesorica dr. Helga Hieden in univerzitetni profesorji dr. Walter Schöler, dr. Karl Dinkluge in dr. Norbert Schausberger. Ugotavljajo, da se današnja izobrazba ne more več vršiti izključno v šoli, temveč jo moramo razumeti kot izobrazbo v družini, na delovnem mestu, v društvih in strankah, izobrazbo prek medijev in vsakdanjega dela, pa tudi kot izobrazbo odraslih. Obravnavajo tudi dostop modernih družbenih ved do izobrazbe in zgodovino izobraževanja ljudstva na Koroškem. Drugi avtorji se v sliki in besedi posvetijo gradbeni dejavnosti na področju obveznih in zveznih šol, posebno od leta 1970 naprej.

Poslevoedeči predsednik koroškega deželnega šolskega sveta Karl Kircher obravnava vzroke za novo srednjo šolo, dr. Scherbantini pa splošne izobrazbene cilje splošnih višjih šol. Deželni šolski nadzornik Hans Lach raziskuje najvažnejša obdobja obveznih šol in šolskih oblasti na Koroškem. Njegov opis seže nazaj do prvih začetkov šol na Koroškem v 11. stoletju in konča pri šolskih poskusih 70-ih let našega stoletja. Zanimivo je, da glede 19. stoletja omenja neobhodno potrebo znanja slovenskega jezika pri učiteljih na šolah v južnih predelih Koroške, pri opisu obdobja po drugi svetovni vojni, pa ne zgleda, da bi na istem področju obstajala v veliki meri še ista potreba po slovenskih učiteljih. Za to obdobje najdemo v glavnem le še datume sklepanja šolskih zakonov in nekaj statističnih podatkov, ne omenja pa, da manjšina vidi v ukinitvi obveznega dvojezičnega šolstva korak, ki je močno prizadel korenine slovenske manjšine na Koroškem.

Razni avtorji obravnavajo šolske poskuse, npr. v glavni šoli Obervellach, v muzični realni gimnaziji v Vetrinju, na gimnaziji v Velikovcu in druga vprašanja, ki so tesno povezana s sodobnim poučevanjem. Med te probleme spadajo npr. avdio vizualna sredstva.

Prerez tega delovanja na področju šolskih poskusov je zelo zanimiv in prikaže, kakšno obširno možnost je obstajala na področju posredovanja znanja mladi generaciji. Ob tem prerezu pa ne moremo mimo dejstva, da v Avstriji še ni šolskih poskusov oz. znanstvenih raziskav, ki bi raziskovale probleme na področju dvojezičnega obveznega šolstva. Tudi pri raznih piscih, ki obravnavajo splošna vprašanja, nastane vtis, da se vzgojni izobrazbeni in drugi šolski problemi mladine, ki dorašča ali v slovenskem ali v dvojezičnem okolju, rešujejo sami od sebe. Saj se skoraj nobenemu pedagogu ne zdi vredno obravnavati ta vprašanja. Veliko je sicer govora o vzgoji do partnerstva vseh vzgojnih odnosih, vendar pa nikjer ne obravnavajo, kako naj učitelji vzgajajo mladino na okoli 80-ih šolah dvojezičnega ozemlja v smislu globljega razumevanja in aktivne-

ga upoštevanja pripadnikov slovenske manjšine.

Položaju slovenske manjšine na področju šolstva in izobraževanja so posvečeni štirje članki, katerih avtorji so pripadniki slovenske manjšine. Vodja manjšinskega oddelka pri deželnem šolskem svetu vladni svetnik Rudi Vouk obravnava manjšinsko obvezno šolstvo. Bralcu predstavi zakonske podlage sedanje ureditve ter razvoj pouka slovenščine oz. dvojezičnega pouka na ljudskih in glavnih šolah dvojezičnega področja. Vrh te-

ga opiše tudi možnosti izobraževanja učiteljev v metodiki in didaktiki dvojezičnega pouka. Strokovni nadzornik dvorni svetni dr. Valentin Inzko obravnava možnosti slovenske narodne skupnosti na področju višjega in srednjega šolstva, pri tem pa med drugim ugotavlja, da pogoji za obstoj Slovencev na Koroškem le do gotove mere zavisijo od njih samih. Avtor navaja program slavistično-pedagoških seminarjev, ki od leta 1976 potekajo vsako leto v sodelovanju z deželnim šolskim svetom pod vodstvom pristojnega nadzornika. Med drugim pa najdemo kratek vpogled v število obiskovalcev pouka slovenščine na koroških višjih in srednjih šolah.

Ravnatelj slovenske gimnazije dr. Reginald Vospennik obravnava v svojem članku „vzgojna prizadevanja v slovenski narodni skupnosti z ozirom na sodobni delovni svet“ med drugim kulturnopolitični pomen Zvezne gimnazije za Slovence in opozarja na nevarnosti, ki se utegnejo razviti iz uvedbe nove srednje šole za Zvezno gimnazijo za Slovence, če zakonodajalec tukaj ne bo vgradil posebnih ukrepov. Saj bi večina učencev pod novimi pogoji obiskovala zaradi prevelike oddaljenosti sedanje gimnazije od naseljenega prostora dijakov verjetno v veliki meri nove srednje šole, ki jih bodo verjetno namestili na področju sedanjih glavnih šol. Opozarja pa tudi

na novo študijo, ki ugotavlja, da je odselitev visokokvalificiranih moči iz gospodarsko slabše razvitih področij še večja kot drugod.

Dvorni svetnik dr. Pavle Zablatic razlaga bralcu višjo izobrazbo kot pot manjšine do duhovne emancipacije. Kot važne mejnike na tem področju ocenjuje bolj razgibano ustvarjanje mlajših koroških slovenskih literatov, znanstvena prizadevanja manjšine, ki se izražajo npr. v Koroških kulturnih dneh, Znanstvenem inštitutu ter informacijskih dejavnostih slovenskih organizacij. Ob koncu pa ugotavlja potrebo po neke vrste ljudski visoki šoli, ki jo pri Slovencih posreduje v prvi vrsti obe osrednji kulturni organizaciji.

Razni drugi avtorji obravnavajo še številna specialna področja, kot npr. univerzitetni profesor dr. van Trotsenburg, ki obravnava znanstveno delovanje v Celovcu v obdobju 1500–1850.

Iz revije je razvidno, da obstaja v Celovcu že tri leta Center za izobraževanje odraslih, ki se naj bi intenzivno posvečal tem problemom. Tudi iz koncepta te ustanove, ki je bila ustanovljena s podporo dežele, ni razvidno, da se bi vsaj v eni točki bavila s problemom izobrazbe odraslih, ki so pripadniki slovenske manjšine. Po začetnih težavah se bo ta center od letos naprej trudil pogostejše nastopati v raznih okrajih dežele. Med drugim hoče s svojimi akcijami osvetliti in obravnavati tudi kulturno zgodovino Koroške ter novejša znanstvena spoznanja na tem področju. Upajmo, da ne bodo tudi na tem področju spregledali prispevke, ki so sad delovanja pripadnikov naše narodne skupnosti.

Domislice

- Največ nerod se izgovarja na slabo orodje.
- Žena, ki se ločuje, se boji samo tega, da bi s tem naredila svojemu možu preveliko veselje.
- Končni cilj znanosti je resnica, končni cilj umetnosti je uživanje.
- Sreča ljudi mnogokrat prej zlomi kot nesreča.
- Marsikatera pot je zaradi smerokaza.
- Propadli se včasih izdajajo za padle.
- Ljudje ne delijo ničesar tako radodarno kakor dobre nasvete.
- Možu, ki resnično ljubi svojo ženo, je žena zavid in ne breme.
- Kdor pleše s težkim križem na rami, je junak usode.
- Zakonski mož je človek, ki pričakuje, da je njegova žena brez napake in da razume, zakaj on ni.
- Beseda je senca dejanja.

Nova sodobna električna lokomotiva

Industrijsko podjetje električnih proizvodov „Rade Končar“ v Zagrebu bo v prihodnjem letu izgradilo novo domačo električno lokomotivo, ki bo zgrajena po najnovejših izsledkih tehnike na tem področju. Nova lokomotiva se bo gradila v kooperaciji s številnimi drugimi tovarnami v Jugoslaviji. Ti kooperanti so zgradili tudi prvo domačo jugoslovansko električno lokomotivo, ki ima 3400 kilovatov in ki vozi z brzino od 120 do 140 kilometrov na uro.

Nova električna lokomotiva, bo imela, kakor smo zvedeli iz zanesljivih virov tovarne Rade Končar 4400 kilovatov moči in bo vozila s 160 kilometrov brzine. Lokomotiva bo sposobna za univerzalno vleko, to se pravi, da bo vlekla tako tovarne kakor tudi osebne vagoni.

Ker se vedno izpopolnjujejo železniške proge, ki tako dovoljujejo večje brzine — tu naj omenimo progo Zagreb — Beograd — se je bilo treba odločiti za izgradnjo temu primerne električne lokomotive. Pionir na tem področju je tovarna „Rade Končar“, ki je v desetletnem sodelovanju z drugimi jugoslovanskimi tovarnami, kot so to MIN iz Niša, „Minel“ iz Beograda, „Djuro Djaković“ iz Slavonskega Broda, „Janko Gredelj“ iz Zagreba in „Energoinvest“ iz Sarajeva, nabrala toliko izkušenj, da ima danes sloves preko meja.

Naj še povemo, da je „Rade Končar“ s kooperanti do sedaj izdelal 320 domačih električnih lokomotiv, od katerih je bila polovica izročena jugoslovanskim železnicam, ostalo pa so izvozili.

„Posebno dosledna dvojezičnost nas je prijetno presenetila ...“

Kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista je bil v Prekmurju spet tradicionalni mladinski raziskovni tabor, pri katerem so kakor v zadnjih letih spet sodelovali tudi naši dijaki. Ena izmed udeleženk tabora nam je svoje vtise takole opisala:

Že devetlet je priredil letos Inštitut za geografijo ljubljanske univerze Edvard Kardelj mladinski socialno-geografski tabor v Prekmurju. Namen teh taborov je raziskovanje in spoznanje tega narodnostno mešanega ozemlja.

Letos se je tabor z mednarodno udeležbo nastanil v Genterovcih na Prekmurjskem, ki je le nekaj sto metrov oddaljen od madžarske meje. Med tri desetimi udeleženci iz vse Slovenije nas je bilo poleg treh tržaških dijakov tudi šest dijakov slovenske gimnazije v Celovcu. Delo letošnjega tabora, ki je bil od 27. junija do 8. julija, je temeljilo na anketiranju prebivalcev dveh prekmurjskih vasi — dvojezičnega Mostja in slovenske Male Polane. Posebej naj poudarim gostoljubnost ljudi, ki so nas prijazno sprejeli in tudi pogostili. Izvedene ankete smo potem obdelovali po socialni in ekonomski strukturi. Rezultati so nam služili za risanje kart, grafikonov in diagramov. Tako smo se seznanili z raziskovalnim terenskim delom pri proučevanju socialnih in geografskih vprašanj, ki so značilna za narodnostno mešana območja.

Nas zamejske Slovence je še prav posebno prijetno presenetila dosledna dvojezičnost, ki se izva-

ja na vseh področjih družbenega življenja. Leta 1963 je Slovenija v ustavi zajamčila pripadnikom madžarske narodnosti v Sloveniji uporabo njihovega jezika na vseh življenjskih področjih. Te pravice se izpolnjujejo tudi v praksi. Tako so dvojezični krajevni napisi in napisi na vseh javnih ustanovah prav tako samoumevni kakor financiranje kulturne dejavnosti manjšinske narodnosti. Posebej zanimiv je pojav dvojezičnosti na področju osnovnošolskega pouka: šolarji madžarske materinščine se učijo slovenskega jezika prav tako kot tudi obratno. Skratka, dvojezičnost funkcionira na vseh področjih družbenega življenja, tako je tudi sodelovanje in odnos med večinskimi in manjšinskimi narodom v redu. Prav za nas koroške Slovence je bilo prijetno presenečenje, saj se tudi mi že več desetletij borimo za pravice, ki so nam zakonito zajamčene, pa nimamo niti najosnovnejše enakopravnosti — dvojezičnih krajevnih napisov.

Ob koncu tabora smo na osnovi raziskovalnega materiala v referatih prikazali rezultat našega dela. To gradivo pa bo uporabno tudi za razne znanstvene ustanove.

Brez dvoma je bil tabor poučno in informativno zelo koristen, saj smo se podrobneje seznanili z življenjem tega manj znanega območja Slovenije, s položajem narodnosti in sistemom samoupravnega delovanja. Vrh tega pa smo med seboj navezali še vrsto prijateljskih stikov.

Ilka Vavti

AVSTRIJA 1

PETEK, 18. 7.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Instrukcija: angleščina — 9.45 Instrukcija: latinščina — 10.00 TV kuhinja — 10.25 Klub seniorjev — 11.05 Lopovi z Bolivara — 14.45 Zlata mavrica — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Vprašaj — 17.30 Heidi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Muppet show — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Oddaja XY — 21.20 Zgodbe za konec tedna — 22.20 Reklama in šport — 22.30 Vest besed — 22.45 Canetti k 75. rojstnemu dnevu.

SOBOTA, 19. 7.: 15.20 Najemnik Uli — 17.00 Kdo rokodelci z nami? — 17.30 Bli je nekdo... človek — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Mr. Carls in njegove pustolovske zgodbe — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Ljubica, želim se ločiti — 21.50 šport — 22.10 Zabava v ameriški TV — 23.10 Poročila.

NEDELJA, 20. 7.: 11.00 Ura tiska — 15.35 Cirkus — 16.45 Burre Busse v pravljici deželi — 17.05 Pes in mačka — 17.15 Luna, luna, luna — 17.40 Otrokom za lahko noč — 17.45 Klub seniorjev — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Srečanje s človekom in živaljo — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Sončni zahod — 22.35 Poročila — 22.40 Olimpijske igre 1980.

PONEDELJEK, 21. 7.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Instrukcija: angleščina — 9.45 Instrukcija: latinščina — 10.00 Cirkus — 15.00 Lotte v Weimarju — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Wombeli — 17.30 Lassie — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živali pod vročim soncem — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 21.05 Detektiv Rockford: ključ zadostuje — 21.50 Olimpijske igre 1980.

TOREK, 22. 7.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Instrukcija: angleščina — 9.45 Instrukcija: latinščina — 10.00 Ljubavna komedija — 15.00 Marie Antoinette — 16.35 „Odstranite brado“ — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Mač konj Taffi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Bonampak — 21.00 Valnoha kuhar — 22.10 Olimpijske igre 1980.

SREDA, 23. 7.: 9.00 Oddaja z miško — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Novi testament z židovskega vidika — 11.00 Če bo september — 15.00 Kot po notah — 16.00 Od Urata do Ussurija — 15.45 O žuželkah glasbenikih — 17.00 Zgubljeni glas — 17.30 Moj stric z Marsa — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Flambardi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Velika ljubezen gospodične Caroline — 21.55 Olimpijske igre 1980.

ČETREK, 24. 7.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Instrukcija: angleščina — 9.45 Instrukcija: francoščina — 10.00 Oče dela kariero — 15.00 Marie Antoinette — 16.35 Veselje ob glasbi — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Pustolovščina pod vetrom — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Gospodarka Veltaca — 21.10 Zene v armiji — 21.55 Olimpijske igre 1980.

AVSTRIJA 2

PETEK, 18. 7.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Instrukcija: angleščina — 18.15 Instrukcija: latinščina — 18.30 Orientacija — 18.50 Beseda k soboti — 19.00 Vi želite — mi zaigramo — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Bregeške slavnostne igre — 21.20 Hiša ima premiero — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Zlati močerod.

SOBOTA, 19. 7.: 15.50 Olimpijske igre 1980 — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odvjetnika? — 20.15 Kabaret k štirim letnim časom — 21.55 Še ne vidim.

NEDELJA, 20. 7.: 14.05 Pregled sporeda — 14.10 Zgodba pastirjevega psa — 15.00 Olimpijske igre 1980 — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Ljubzenska komedija — 21.55 Borneo — 22.40 Cisto normalna blaznost.

PONEDELJEK, 21. 7.: 9.55 Pregled sporeda — 10.00 Olimpijske igre 1980 — 14.30 Instrukcija: angleščina — 14.45 Instrukcija: latinščina — 15.00 Olimpijske igre 1980 — 20.15 Dnevnik pastirjevega psa — 21.05 Zdravje — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Sodnik in morilec.

TOREK, 22. 7.: 9.55 Pregled sporeda — 10.00 Olimpijske igre 1980 — 15.00 Olimpijske igre — 16.00 Olimpijske igre 1980 — 20.15 Kaj sodite...? — 21.03 Margret Dünser predstavlja prominenco — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

SREDA, 23. 7.: 9.55 Pregled sporeda — 10.00 Olimpijske igre 1980 — 14.30 Instrukcija: angleščina — 14.45 Instrukcija: latinščina — 15.00 Olimpijske igre 1980 — 16.00 Olimpijske igre 1980 — 20.15 Kultura v sredo — 21.00 Šiling — 21.50 Deset pred deseto — 22.00 Bob in Caroline ter Ted in Alice.

ČETREK, 24. 7.: 9.55 Pregled sporeda — 10.00 Olimpijske igre 1980 — 14.30 Instrukcija: angleščina — 14.45 Instrukcija: latinščina — 15.00 Olimpijske igre 1980 — 16.00 Olimpijske igre 1980 — 20.15 Dalli, dali — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

Kulturni večer SPD „Bilka“ v Bilčovsu

Predsednik SPD „Bilka“ Ogris Martič Gašper predaja predsedniku KUD Svoboda iz Zalca, Janezu Krofliču spominski krožnik

Mešani pevski zbor „Bilke“ pod vodstvom Joška Boštjančiča

Quelle gradi v Celovcu

Znano trgovsko podjetje „Quelle“ gradi na trgu Heiligengeistplatz v Celovcu veliko trgovsko poslopje. Prvo lopato so zasadili 19. maja. Predvidoma bo zgradba dokončana leta 1982. Stroški bodo znašali okrog 170 milijonov šil. hkrati pa bo v zvezi z gradnjo zasigurnih nadaljnjih 170 delovnih mest.

Hkrati s poslopjem bodo zgradili tudi podzemno garažo, v kateri bo prostora za 300 avtomobilov, kar bo tudi velika pridobitev za mesto, ki zelo trpi na pomanjkanju parkirišč. Trgovina bo imela več nadstropij. Na razpolago bo šest tekočih stopnic, dvigala ter moderne naprave za zračenje. Zgornji nadstropji pa je odkupila zdravniška zbornica. Kljub temu bo 80 odstotkov površine last Quelle.

V načrtu je 5.500 m² prodajne površine, ki vsebuje supermarket in restavracijo.

Z izgradnjo tega novega trgovskega poslopja, ki bo največje v Avstriji, ne bo dosežena samo velika gospodarska pridobitev za Celovec in okolico, temveč se bo spremenilo tudi lice tega dela mesta, ki je trenutno vse prej kot zavidljivo.

Novo trgovsko poslopje „Quelle“ bo za obiskovalce-nakupovalce izredno ugodno, saj bo dostop do poslopja oziroma do trgovine urejen tako, da bo še pri največji frekvenci dovolj prostora za avtomobile kupcev.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabi na mednarodno folklorno srečanje

v nedeljo 27. julija 1980 v Železni Kapli

Spored:

- 13.30 godba na pihala (koncert na zbirališču pred Glavno šolo)
- 14.00 povorka sodelujočih skupin iz Avstrije, Italije in Jugoslavije do hotela Obir, kjer bodo folklorni nastopi.
- Sledi ples na prostem.

Za jedačo in pijačo je preskrbljeno.

Gostje in domačini pristrčno vabljeni

Menjava denarja na železniških postajah

Od 1. julija naprej je možno menjati denar tudi pri kolodvorskih blagajnah Avstrijskih zveznih železnic in to tudi ob sobotah, nedeljah in praznikih, ko so banke zaprte. Ta nova uvedba bo velika pridobitev ne samo za potnike z železnico, temveč tudi za vse ostale ljudi. Menja se po istih pogojih kot menjajo banke.

Na območju Koroške in Vzhodne Tirolske menjajo denar na sledečih železniških postajah: Celovec (gl. kolodvor), Poreče, Vrba, Beljak (gl. kolodvor), Podklošter, Spittal in Lienz.

OBVESTILO

Pisarna Zveze koroških partizanov v Spitalgasse 12 bo začasno odprta vsak ponedeljek in četrtek od 8. do 12. ure, kjer dobite potrebne informacije.

V nujnih primerih se lahko obrnete na pisarno Zveze slovenskih organizacij v Celovcu, Gasometergasse 10

Odbor

Zveze koroških partizanov

Na poti iz Kranjske gore proti Vršču se je zgubila FOTO-KAMERA. Če jo je kdo našel naj to sporoči na telefonsko številko 03064-60471 - Koritnik, med 8. in 20. uro.

Slovensko prosvetno društvo „Rož“ v Šentjakobu v Rožu vabi na

POLETNO NOČ

v soboto 26. julija 1980 s pričetkom ob 20. uri v šotoru v Šentjakobu v R.

Igra znani ansambel: „FANTJE TREH DOLIN“

Pristrčno vabljeni!

SKD v Globasnici vabi na igro

KJE JE MEJA

(Josip Ogrinc - Marjan Belina)

v nedeljo 20. julija 1980 ob 20.30 uri pri Šoštarju v Globasnici.

Nastopajo igralci domačega kulturnega društva. Režija: Peter Militarov

Opozarjamo vse ljubitelje slovenske knjige, da si lahko

BREZPLAČNO IZPOSODITE KNJIGE

v Slovenski študijski knjižnici. SSK ima svoje prostore v dijaškem domu Slovenskega šolskega društva, Tarviser Straže 16, tel. 82 9 68.

Knjižnica posluje v ponedeljek in torek od 10. do 18. ure, v sredo, četrtek in petek pa od 8. do 16. ure.

SSK dobiva nekako od l. 1974/75 ves obvezni izvod SRS. Poleg tega zbira tudi t. i. avstrijsko slovenico. Knjige so zelo različne vsebine in so namenjene vsem starostnim stopnjam ter poklicnim skupinam. Prav gotovo bodo tudi Vas nekatere zanimale.

VESELIMO SE VAŠEGA OBISKA!
Slovenska študijska knjižnica
Tarviser Straže 16
9020 Celovec

KRATEK IZBOR KNJIŽNIH NOVOSTI SLOVENSKE ŠTUDIJSKE KNJIŽNICE

- KIDNER John: GRIMALDI, MORILEC PO NAROČILU, resnična zgodba Grimaldija, plačanega morilca v chicaškem podzemlju, 360 str.
- LA GUMA Alex: V MEGLI OB IZTEKU POLETJA, roman apartheida v Južnoafriški republiki ob koncu šestdesetih let, 223 str.
- MAJDAK Zvonimir: TIHA GROZA, pustolovščina nekega fanta in njegovega strica, 401 str.
- VARDIAN France: VRTO ZELENJADARSTVO, priročnik, 293 str., ilustr.
- ETEROVIČ Ivo: NJUNI DNEVI, monografija o predsedniku Titu in Jovanki Broz, 167 str., ilustr.
- ŠKRABA Jože: PRVI KORAKI, priročnik o judu, 99 str., ilustr.
- KNJIGE ZA NAJMLAJŠE:
- ŽEBRE Zdenka: JERNEJEČEK V DALJINI DEŽELI, zgodba o Jernejčkovem potovanju v Afriko, 87 str., ilustr.
- JAWORCZAKOWA Mira: VES KAJ, MARJETICA, zgodba za otroke, 149 str., ilustr.
- KOVIČ Kajetan: ZLATA LADJA, otroške pesmi, 78 str., ilustr.

Navedene knjige lahko dobite oz. naročite tudi v knjigarni

„NAŠA KNJIGA“
Celovec, Pavličeva 5-7

RADIO — TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE RADIO CELOVEC

PETEK, 18. 7.: 14.10 Koroški obzornik — Melodije za uho in srce — Spominjamo se. SOBOTA, 19. 7.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 20. 7.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 21. 7.: 14.10 Koroški obzornik — Iz ljudstva za ljudstvo.

TOREK, 22. 7.: 9.30 Land an der Drau — Dežela ob Dravi (v svetu vraž in ljudskih verovanj) — 14.10 Koroški obzornik — Otroci, poslušajte! — Mlada grla.

SREDA, 23. 7.: 14.10 Koroški obzornik — Iz zakladnice ljudske modrosti — prgišče klenih, zrelih misli, napotkov in pobud.

ČETRTEK, 24. 7.: 14.10 Koroški obzornik — Glasbeni mojstri.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 18. 7.: 17.40 Poročila — 17.45 Mi smo smešna družina — 18.00 Ptičje strah — 18.30 Obzornik — 18.40 Čez tri gore: Pevski tabor 80 — 19.10 Risanka — 19.15 Cikcak — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Jadranska srečanja — 21.20 Propagandna oddaja — 21.25 Bratje Sackett — 22.15 V znamenju — 22.30 Nočni kino: ostani lačen, ameriški film.

SOBOTA, 19. 7.: 13.55 Propagandna oddaja — 13.59 Moskva: Olimpijske igre, prenos otvoritve — 16.50 Propagandna oddaja — 17.00 Poročila — 17.05 Na startu je delfin, češkoslovaški film — 18.30 Naš kraj 18.45 Robinovo gnezdo — 19.10 Zlata ptica — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Zgodba o Linu, TV nadaljevanka — 20.55 Propagandna oddaja — 21.00 Muppets Show — 21.25 Iskalci, angleško-avstralski film — 23.25 Kažipot — 23.25 Poročila.

NEDELJA, 20. 7.: 8.25 Poročila — 8.30 Viki, otroška nadaljevanka — 8.45 Ugrabljen, mladinska nadaljevanka — 9.10 Ansambel Lajzeta Slaka — 9.40 Odpisani, TV nadaljevanka — 10.30 Kažipot — 10.50 Propagandna oddaja — 10.55 ev. Vaterpolo Jugoslavija: Kuba, prenos — 11.45 Ol — boks — 11.55 Mozaik — 12.00 Kmetijska oddaja — 13.00 Ol — boks — 13.30 Poročila — 16.40 Poročila — 16.45 Potopljena mesta: Cissa — 17.30 Senjane, tunizijski film — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Učitelj, 1. del drame TV Skopje — 21.10 Propagandna oddaja — 21.15 Kosovske razvojne zagate — 21.45 V znamenju — 22.00 Portret: Marjana Deržaj.

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB
prosi šolarje, rojene 1. 8. 1966 in mlajše, ki imajo željo igrati za naš klub, da se javijo pri

Blažu Kordesch
Podjuna/Jaunstein 4
tel. [0 42 36] 25 55 18

PONEDELJEK, 21. 7.: 17.30 Poročila — 17.35 Vrtec na obisku: — 17.50 Propagandna oddaja — 17.55 Ol — roket (ženske) Jugoslavija: Madžarska, prenos — 18.30 Obzornik — 18.40 Ol — roket 2. polčas — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Rižarna, predstava Slovenskega stalnega gledališča

ČETRTEK, 24. 7.: 15.35 Poročila — 15.40 Tehnica za natančno tehtanje, otroška serija — 16.10 Propagandna oddaja — 16.15 Ol — atletika, finale, prenos — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.24 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Svet Imam v rokah — 21.00 Propagandna oddaja — 21.05 Posnetki z olimpiade — 22.00 V znamenju.

10 LET SAK — 10 LET SAK — 10 LET SAK — 10 LET SAK

Slovenski atletski klub vabi na

nogometni turnir

(v spomin Hermanu Veliku)
na nogometnem igrišču v Dobrli vasi.

Sodelujejo nogometna moštva: Dobrla vas, Sinča vas, Šmihel, DSG Klopinj, Globasnica

Sobota, 26. julija

13.00 začetek turnirja

18.00 BORAC Banja Luka (1. div.) — SCA St. Veit (2. div.)

21.00 ples pri Šoštarju v Globasnici

Igra vokalno instrumentalni ansambel iz Celja

Nedelja, 27. julija

12.30 začetek turnirja

18.00 OLIMPIJA Ljublj. (1. div.) — AC GALLUS Wolfsberg (2. div.)

20.00 ples pri Šoštarju — Igra Kvintet Obir

Pristrčno vabljeni

Menjava denarja

Stanje v četrtek 17. julija 1980

Za 100 din dobite	43.— šil.
Za 100 din plačate	48.— šil.
Za 100 lir dobite	1.46 šil.
Za 100 lir plačate	1.55 šil.
Za 100 mark dobite	700.50 šil.
Za 100 mark plačate	716.80 šil.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec / Klogentfurt, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje

Nogometni turnir v Globasnici

Za konec tedna igra Slovenski atletski klub turnir v Globasnici. Igra se dva krat po 30 minut. SAK ima svojo prvo tekmo v soboto, 19. 7. ob 18.30 uri, turnir se nadaljuje v nedeljo zjutraj. SAK igra ob 10.45 proti Pliberku. Popoldne sledijo finalne tekme.

S turnirjem v Globasnici se začne za Slovenski atletski klub spet nova sezona. Teden navrh prireja SAK svoj turnir (v Dobrli vasi), nato pa gre na priprave.